

IVAN VIDIĆ

Ivan Vidić (1966.) diplomirao je dramaturgiju na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Piše drame, radio drame, filmske i televizijske scenarije te scenarije za dokumentarne filmove. Živi od pisanja.

Odabrane drame: *Harpa (Škrtica)*, *Velika Tilda*, *Groznica*, *Bakino srce*, *Ospice*, *Octopussy*, *Veliki bijeli zec*

PREMIJERE
MEĐUNARODNA
SCENA
ONI KOJI
DOLAZE...
AKTUALNOSTI
DRUGA
STRANA
VOX
HISTRIONIS
IZ POVIJESTI
TEORIJA
NOVE KNJIGE
DRAME

ONAJ KOJI SE SAM GOVORI

BAKINO SRCE II

LIKOVİ

BAKA
DJEČAK
DEBELI
RADIO
MAČKA

Događa se u podzemnom stanu jedne Bake i Dječaka, njezina unuka, Radioaparata, Mačke, za nenajavljena posjeta gosta, njihova susjeda Debelog, odjednom, nenadano i naglo poput bujice.

POSVETE I NAPOMENE

Ovaj tekst osmišljen je i napisan 1999. godine, tijekom rada na probama za predstavu *Bakino srce* i stoga je posvećujem glumcima, suradnicima i svim drugim protagonistima i pomagačima na tom projektu, koje odreda poštujem i volim.

Mojoj dragoj ženi i njezinu interesu za stare i napuštene kompjutere, gdje ga je pronašlo njezino znatiželjno njuškanje.

Potom, ovaj tekst posvećen je i hrvatskim jezikoslovcima, ali i svim ostalim požrtvovnim pregaocima u našem lijepom hrvatskom jeziku, kod kojih se, nažalost, primjećuju razne nesuglasice i po mom skromnom mišljenju nepotrebne ideološko-političke prepirke, koje počesto razdiru suptilnu i kultiviranu dušu našeg naroda. (Najbolji je primjer žustre borbe koja se već godinama vodi između pristaša sporta i športa!) Zato mi je velika želja ponuditi ne neko univerzalno rješenje za izdvojen jezički problem, već kompromis svojevrsne "zlatne sredine" i povrh toga čak dva potpuno nova slova – **š** i **ž**, pa tako početi pisati i npr. **šport**, **štrašno**, **štetočina**, **šupak**, **žito žlačano**, **oj životinjo** itd. Ako bi moj razumni prijedlog jednog dana postao općeprihvaćen, dobici bi bili veliki i raznovrsni. Jezik bi na jednostavan način odjednom dobio enorman broj novih riječi i novih značenja i gotovo preko noći postao jako razlikovan srpskom, za što se nadam da nam je svima zajednički cilj, te tako pomiješao stare kosti jezika i zauvijek im podario mir.

Napominjem još da sam za citate Maksima Gorkog iz romana *Troje* koristio izvornik izdanje Nolita (Beograd, 1939., prijevod s ruskog izvornika Mile Nikolića) te ga nemošto kroatizirao, čime sam želio otvoriti neke nove-stare poglede na prevođenje i autorska prava (kako se uostalom već desetljećima prilično stidljivo potajno i čini).

U mračnoj izbi svog podzemnog stana stoji BAKA i naviruje se kroz otvor visoko na zidu, odakle dopire vrlo malo slaboga zimskog svjetla. Baka je stara oko sedamdeset godina, sitna, pogurena, obučena u crninu od glave do pete, ali zato sve ono što je preko toga divlja od boja – zabrađena je šarenim rupcem na kojem je rukom vezena slika Strašnog suda, zamotana vunanim šalom s naglašenim etnografskim motivom južnoameričkih indijanaca, zaogrnuta ružičasto-zelenim iznošenim kućnim ogrtačem, a preko svega toga nosi još i pregaču na žute i plave pruge na kojem iznad zamašćenog džepa velikim slovima piše PONEJELJAK. Vadi iz džepa bočicu rakije i pije; lagano je pijana. Suprotno njezinoj podmakloj dobi, Baka je žustra, britka i gruba, i iako se rado žali, kipi od energije. Njezino stanište tamno je poput pećine, lijevi zid gola je klisura niz koju se cijedi voda i žbuka otpada u krpama, desni je prekriven tapetom s uzorkom divovskih ljubičica. Dva ležaja u dvije niše, koje prostoriju čine pomalo nalik i grobnoj kripti. Peć otvorenog ložišta koja grije i kuha. Mala stolica pokraj peći kojom se koristi isključivo Baka. Improvizirani sudoper pričvršćen za kameni zid i dvije kante vode: jedna kojom se sudoper puni, druga u koju se prazni. Goli stol i potrgane drvene stolice, otoman iz kojeg vire feder i stari kredenc, na kojem stoji RADIO. Radio je vrlo primitivna drvena kutija s tek dva dugmeta. Jedan je originalni, drugi je zapravo improvizacija načinjena od poklopca Cedebite. Lijevo je izlaz u vanjski svijet, vrata ispred kojih počinju stube uzidane u stijenu. Sa stropa na goloj žici visi žarulja od 25 W i lagano se njiše.

PREMIJERE
 MEĐUNARODNA
 SCENA
 ONI KOJI
 DOLAZE...
 AKTUALNOSTI
 DRUGA
 STRANA
 VOX
 HISTRIONIS
 IZ POVIJESTI
 TEORIJA
 NOVE KNJIGE

DRAME

BAKA (*gleda oko sebe i zgraža se*): Ma gledaj koliko je ovdje ružno, kao nesreća. Mogli bi iznajmljivati ovo za poslovni prostor, kao mjesto za ubijanje. Na primjer – za klaonicu. Nesreća naša što je i drugdje ovako, diljem ove zemlje. Imamo strašnu konkurenciju. Ništa od posla. (*Veselije, ali sarkastično.*) A prije tri tjedna pride mi na ulici neki čovjek, onako na prepad. Predstavi se i kaže mi da je doktor. Traži od mene da dođem drugi dan kod njega u bolnicu, da me pokaže nekom pa će mi on to dobro platiti. Inzistira da budem baš ovako obučena. I plati ti on meni pa me već tri tjedna pokazuje luđacima. Kaže mi da sam ja nekakva rošah-mrlja, samo u pokretu. Oni me tamo gledaju i svaki vidi nešto drugo: jedan seronja se smije jer misli da gleda djecu u lunaparku, drugi alkarsku povorku u svećanim odorama, neka

treća luda vidi krošnju drveta punu kanarinaca. Jedan od njih pak odmah počne vrištati i kaže da prema njemu ide zapaljeni tenk. I tako sam ja postala manekenka za luđake, ni kriva ni dužna, jadan čovjek, što sve ne mora raditi da bi preživio. Jutros me je isplatio i rekao mi da se gonim u tri... (*Sablažnjeno. Proguta riječ.*) materine. (*Ljutito.*) Pedeset kuna za to što sam tamo satima i danima stajala! Pedeset krvavih kuna! Eksperiment propao, pacijenti porckali. Sad me više ne treba.

Vrti se malo po prostoriji, ne zna što bi prvo započela. Gucne još malo rakije.

BAKA: A toliko posla imam... (*Sprema bočicu.*) I onda ti se ja vraćam kući, a kod ovog gada preko puta traje neka uzbuna. Tjelohranitelji pred vilom se uzjogunili, telefoniraju, dolaze automobili, jedan crni ogromni me skoro pregazio. Uopće me nije vidio. Eh, Debeli, Debeli, mislim si ja, proklet bio. Valjda je opet nešto s onom njegovom pokvarenom djecom, izrodi jedni, kriminalci, ili s onom kurvom od njegove žene. To je jedna vrlo negativna osoba. Odvratni bogatuni, fuj, a prave se da su fin svijet. (*Ogorčeno.*) A ja sam za njih neka primitivka, nepismena guska, nikad me ti u životu nisu pozdravili, a kamoli počastili. Kao da i ja u svoje vrijeme nisam bila... (*Zakašlje, kao da će hraknuti.*) ... prava! Ali doći će opet moje vrijeme. Može to biti za pedeset godina, može sutra, može za sat. Može svaki čas.

Pali radio. Krčanje.

BAKA: Da vidimo što ima na radiju.

Namješta stanicu narančastim dugmetom. Krčanje, a onda glas spikera koji najavi Pjesmu za sve uzraste. Baka plesne rukama i brzo pojačava. Zaori živahna melodija. Stvar je baš po njezinu ukusu: preko teškog i svečanog ritma nacističke koračnice veselo prede tambura protkana pirlikanjem pastirske frulice.

BAKA (*pjeva uz pratnju radioaparata*):

“Pile moje
 popij vode
 dragi rode
 popij vode
 mjesto rakijeee!
 I izvuci starog kuma

iz te birtije.
Oooj!
Pile moje
čuvaj ženu
paz' na dijete
ispred crkve
prodaje rakete!
I izvuci starog kuma
iz te birtije.
Oooj!"

BAKA: Eh, kakav bi to bio život da nema pjesme.

Baka još malo pjevuši, a za to vrijeme iza njezinih leđa u sobu ulazi DJEČAK. Ima oko sedamnaest godina, gruba je držanja, visok, mršav i mrk, podšišan na svega nekoliko milimetara. Odjeven je kao stereotipni "skin-head" – crna kožna jakna, uske odrpane traperice i glomazne čizme – osim što kad skine jaknu, kako će se kasnije vidjeti, ispod nosi džemper šarenih boja ispleten bakinom rukom. Prilazi Radioaparatu i smjesta ga gasi.

BAKA: Što ti bi?! Pa i ti voliš ovu pjesmu...

DJEČAK: Volim, ali ne sad. Puca me glava.

Šute. Dječak skida jaknu i baca je na otoman, potom sjeda za stol i hvata se za čelo. Baka brzo uzima jaknu i vješa je na čavao.

BAKA: Kako je vani?

DJEČAK: Gadno. Hladno.

BAKA: Siječanj je, a još nema snijega. Ono malo što je palo za Božić, to nije bilo ništa.

DJEČAK (*podize glavu, dekoncentrirano*): Što je Božić?

BAKA (*začudeno ga pogleda*): Pa Božić, bukvo jedna, budalo neviđena.

DJEČAK (*razmišlja, nešto računa u sebi*): Ma da, ali nešto drugo sam mislio...

Šute.

BAKA: I to smo propustili.

DJEČAK: Što?

BAKA: Taj Božić.

DJEČAK (*odmahuje*): Neka smo.

BAKA (*kontempativno*): Svejedno bi nam bilo bolje da zapada snijeg. Kad bi nas malo i odozgor zatrpalo. Onda bi nam i ovdje bilo toplije... Nego, reci ti meni, jesi li danas tražio posao?

DJEČAK (*trlja dlanove*): Hladno mi je. U kostima mi je hladno.

BAKA: Od toga se ne može pobjeći.

DJEČAK (*mrmlja*): Moglo bi se...

BAKA: Kako?

DJEČAK: Kad bi se odselilo.

BAKA: A kud?

DJEČAK: Nekud.

BAKA: A ti bi selio?

DJEČAK: Bih. Boga mi.

BAKA (*dugo promišlja*): A na koliko?

DJEČAK: Na – zauvijek.

BAKA: Što ti fali ovdje?

DJEČAK: Pitaj što ne fali.

BAKA (*sliježe ramenima i pokazuje oko sebe*): Nisi ti meni baš jasan. Sve imaš. Ptičjeg mlijeka ti ne nedostaje. Cijeli život se krvavo mučim, samo da bi sve imao. Pa onda mi tako kažeš. (*Uvrijeđeno.*) Srce mi se kida kad te čujem. Nisi pošten.

DJEČAK: Nemoj, bako, molim te, da opet počinjemo...

Dječak se drži za glavu, stenje. Masira čelo.

BAKA: Što ti je s tom glavom?

DJEČAK: Ništa.

BAKA: Ne bih rekla.

DJEČAK: Onda i nemoj.

BAKA (*zine*): A što?

DJEČAK: Govoriti. Nemoj ništa govoriti. Nemoj uopće govoriti.

BAKA (*mršti se*): Ti mene mrziš.

DJEČAK: Ne mrzim te. Samo me ostavi na miru. Molim te.

BAKA: Dobro... Ostavljam te. Nek' ti bude. (*Pogleda u kantu pod sudoperom, mršteći se.*) Fuj. Oдох ja baciti ovu prljavštinu... (*Izlazeći.*) Nek' bude po tvom.

DJEČAK (*nezadovoljno, oponaša baku*): Nek' bude po mom, nek' bude po mom... Pitam se – što je to ikad po mom? (*Dođe do jakne, kopa po džepovima. Drazitična promjena. Nježno.*) Ali bit će... Od danas! Od danas će sve biti drukčije. Sve smo dogovorili, ja i ona. (*Naviruje se vidjeti vraća li se baka. Oprezno vadi cvjetić iz džepa i miriše ga.*) Mmm... Draga moja... Cvjetiću moj predivni. Izbio je iz smrznute zemlje. Ona ga je pronašla. Živog. I meni ga dala.

Probio je led svojom malom glavom. Prvi. Najhrabriji među malenima. To je jedno čudo. (*Raznježeno.*) Ljubavi moja. (*Gleda ga malo pa ga pažljivo spremi.*) Otići ćemo mi odavde, draga. Sve je dogovoreno. Neće nas zaustaviti ni baka ni taj tvoj otac. Ljubavi moja, više nećeš patiti. Ni ti, ni ja.

Kad začuje baku, opsuje i brzo se udalji od jakne. Sjedne na ležaj, obori glavu i bulji u pod pred sobom. Baka vraća kantu pod sudoper. Zabrinuto ga pogleda.

BAKA: Tebi se, dijete moje, nešto dogodilo. Molim te, reci mi o čemu se radi.

DJEČAK (*kroz zube*): Boli me glava. Joooj...

BAKA: Jesi li se ti to negdje tukao?

Dječak ne odgovara.

BAKA: Nemoj da pogađam. Tukao si se ili te je netko opet tukao. (*Sumnjičavo ga gleda.*) Da nije opet kao s onim mladim Turčinom kad ste ga išli okraštiti? Sve znam. (*Duboko uzdiše.*) Ja ću s tobom poludjeti. Što ti sve to treba? I znam ja to tvoje društvo. Sve su to životinje. Još ćeš negdje glavu izgubiti.

DJEČAK: Pa nek' me ubiju. Što od života imam? I ovako i onako.

BAKA: Nemoj. Mlad si. Školovan si. Bila sam ti majka i učiteljica. Osnovno obrazovanje imaš. Ja sam ti ga dala. I još puno više od toga. Ti vrlo dobro znaš da ja nisam oduvijek bila... (*Oklijeva.*) ovo. Puno sam toga ja mogla, za svoga vremena. Onda... kad sam učila, sanjala, pravila planove. A ti? Uopće nemaš ambicija. (*Nostalgично.*) Eee, mogla sam ja blistati nad svijetom, ali... (*Sjeda do njega na krevet i grli ga.*) Dragi moj mali...

Dječak pušta Baku da ga nateže. Više se i ne buni.

DJEČAK (*prevrćući očima*): Dobri Bože, daj mi da me nema.

BAKA (*nježno, s nekom tihom radošću*): Eh, dragi, koliko sam ja to sebi puta rekla, ali vidiš – ništa. Tu sam.

DJEČAK: Daj šuti, molim te.

Dječak sjedi, Baka ustaje, ide po krpu i briše vodu koja mu se cijedi s čizama. On tromo podiže noge, ona briše ispod njega.

DJEČAK: A zašto se ti motaš oko mene?

BAKA: Vidiš da čistim. Nikad ne brišeš noge. Služim te,

ovako stara, kičma mi puca. (*Ustaje, bolno.*) Uuuh... Zašto ti nešto ne radiš?

DJEČAK: Radim.

BAKA: Vraga. Ništa ti ne radiš. Osim što se tučeš i oko lo kradeš.

DJEČAK: Nema posla.

BAKA: Nije istina. Za neke ima posla. Za one koji ga traže. Ako ga hoće. Ako ga vole.

DJEČAK (*prkoseći*): Nit' ga tražim, nit' ga hoću, nit' ga volim.

BAKA: S takvim stavom nećeš daleko dogurati.

Šute. Baka iscijedi krpu u sudoper i vrati se na svoju stoličicu. Uvrijeđena je.

DJEČAK: Koji je danas dan?

BAKA: Ponedjeljak.

DJEČAK (*sliježući ramenima*): To je dobro.

Šute. Svako gleda na svoju stranu.

DJEČAK: Gladan sam.

BAKA (*grubo*): Budi gladan.

DJEČAK (*ignorirajući*): Što ima za ručak?

BAKA: Meko govance.

Šute.

DJEČAK: Hajde, bako, ne ljuti se. (*Naglo okreće ploču, samosažaljivo.*) Nije lako kad si mlad i siromašan, znaš i sama. (*Stavlja glavu među dlanove. Ogorčeno lamentira.*) Tek počinješ, na pragu si života. A pred tobom, na putu kojim trebaš krenuti – jedno govno. Jednostavno – ništa. I onda, sam sebe pitam, što mi je činiti u toj...

BAKA: Nemoj tako. Neki su i od manjeg počeli. Recimo – ja...

DJEČAK (*prekida je*): Nema manje od ničeg.

Iznenada, sasvim neočekivano, nekako neplanirano i sam od sebe, onaj narančasti kotač na Radioaparatu se malo okrene i uređaj iznebuha glasno zagrmi. Baka i Dječak se ukoče i slušaju.

RADIO: Radioroman, Maksim Gorki, Troje. Poglavlje šesnaesto. (*Nešto tiše, pripovjedački.*) "Poslije nekoliko dana Lunjev dozna da zbog ubojstva trgovca Poluektova policija traži nekog visokog čovjeka s janjećom šubarom. Pri pregledu stvari u dućanu ubijenog, pronađene su dvije srebrne rize s ikona i usta

PREMIJERE
MEDUNARODNA
SCENA
ONI KOJI
DOLAZE...
AKTUALNOSTI
DRUGA
STRANA
VOX
HISTRIONIS
IZ POVIJESTI
TEORIJA
NOVE KNJIGE
DRAME

novilo še da su one ukradene. Dječak koji je poslužio u dućanu, izjavio je da je te rize, dva-tri dana prije ubojstva prodao neki čovjek visokog rasta, u kožuhu, po imenu Andrej, te da je taj čovjek više puta prodavao Poluektovu srebrne i zlatne stvari i da mu je Poluektov davao novac u zajam. Zatim se doznalo da je uoči i na sam dan ubojstva čovjek, čiji se opis slagao s dječakovim, lumpovao u javnim kućama. Svaki dan je Ilja svašta slušao o tom zlodjelu: čitav grad je bio zainteresiran za drsko ubojstvo i o njemu se govorilo posvuda, i u kavanama i po ulicama. Ali Lunjeva su malo zanimala ta govorkanja, misao o opasnosti se skinula s njegovog srca kao kora s čira, i umjesto toga je osjećao samo neodređenu nelagodnost. Pažljivije slušajući sve što se govorilo o zločinu, on je mislio samo o jednom: kako će ubuduće živjeti? Što ga očekuje u budućnosti? Ali sigurnost da ubojicu neće naći – samo je rasla u njemu. Osjećao se kao regrut pred komisijom, kao čovjek koji se sprema na dalek put...”

Baka se prva pribere, naglo poskoči i gasi Radio. Dječak koji se upravo bio zainteresirao, snažno se uzruja.

DJEČAK: Pusti to! Što to radiš?!

BAKA: Ma šuti, ništa o toga nije istina. Nema toga kod nas.

DJEČAK: Zašto si ugasila? Zanima me.

BAKA (*izbjegavajući sukob*): Nisam. Ma taj gumb samo se okrene i poskoči sa stanice na stanicu. To je, bit će unutra, neki feder. Sam se od sebe okrene. Već ću ja to popraviti, samo da maca donese alat. (*Kratko razmisli.*) A možda će ga ona i sama popraviti.

Dječak joj želi odgovoriti, kad nešto glasno zamjauče i zagrebe po vratima. Sasvim neobjašnjivo, svjetlo u prostoriji se pojača. Odmah je nekako vedrije. Baka radosno potrči i otvara.

BAKA (*oduševljeno*): Maca moja! Maca! Ma što je meni maca donijela, kakvu to ptičicu?!

Izlazi van. Dječak sa zanimanjem promatra. Nakon nekoliko trenutaka, Baka se vraća, ponosno podižući nešto u ruci. Za njom ulazi Maca. Ona je tiha, neprimjetna, ali svemoćna i zato skoro nezamisliva. Lukava je; uzela je čovječje tijelo. Gola je, mišićava, sazdana od zlata. Ona je Hrvatski Radnik. Preko blistavog tijela nabacio je plavu kutu i kačket. Smjesta se prihvati posla. Mete. Nitko ga ne vidi.

DJEČAK: Što se zbilom?!

BAKA: Vidi ti samo ovo. Mačka ti, iako mnogi misle suprotno i vele da je nebrizna, ona ti svog gospodarara voli. Ona, kad nešto ulovi, voli dotrčati i pohvaliti se time što je ulovila. Tako ti često mačka ostavi miša, lastavicu ili nekog malenog puha, gazdi pred vratima.

DJEČAK (*nervozno*): Znam, bako, znam, svaki put mi to govoriš.

BAKA: E – da! To ti je pravi lovac. Pokaže ti što je donijela i želi da je samo malo pomaziš, pohvališ. A vidi što je danas nama donijela! Jednog cijelog, velikog, debelog goluba. Bud' sretan sinko, danas ćemo imati što za ručak. (*Ozari se.*) Tako, Josipe šutljivi Radniče. Hrvatski štedišo.

Baka lakonski zamahne da ga potapše po ledima, ali samo zamlatara po zraku. Radnik ode. Ona radosno požuri prema sudoperu i počinje čerupati pticu. Dječak se još jače uznemiri. Nesvjesno se počne oblizivati.

DJEČAK: Ali... Ali...

BAKA: Što ali, dijete moje? (*Prijekorno.*) Nisi zadovoljan ručkom?!

DJEČAK: Ma ne... Jesam. Ali...

BAKA: Što ali? Reci.

DJEČAK (*skromno*): Bako, ja bih, ako može, malo pohano.

BAKA (*ozari se*): Pohano, dušo, je li? Što ti sebi sve ne zamišljaš?! Otkud nama jaja i mrvice?! Eh, jesi razmažen... Ali tko mi je kriv, ja sam te razmazila.

DJEČAK (*mršti se, kao da će zaplakati*): Molim te, pohaj mi...

BAKA: Ali kako? No? (*Nježno.*) Gukni, golube, prije nego što te očerupam... Otkud, samo reci.

DJEČAK (*razmišlja*): Neka maca donese!

BAKA: Kako? Nije ni maca svemoguća. Znaš dobro kad nam donosi jaja da ih sve polomi zubima. Ona ti ima strašan stisak.

DJEČAK: Pa dobro. Neka onda ovako. Gladan sam.

BAKA: Samo ne plači, srećo. Lijepo će tebi to baka ispeći. Vidjet ćeš, prste ćeš polizati. (*Čerupa, za sebe.*) Eee, on bi još jaja i mrvice... Tko to danas ima, sine... Makar... (*Smrkne se.*) Zna se tko ih ima.

DJEČAK: Tko?

BAKA (*s ubilačkim izrazom*): Ima, ima. I za mrvice i za krupno.

DJEČAK: Tko?
 BAKA (*procijedi kroz zube*): Ima Debeli.
*Na spomen Debelog oboje proškruguću i oči im se zakr-
 vare.*
 BAKA: Debeli... Prokleti bogataš. Sve te bogataše tre-
 balo bi ubijati. Na kuke vješati. Redom!
 DJEČAK: I sve debele!
 BAKA (*s mržnjom*): Bogati su otrov zemlje. Oni su pravi
 neprijatelji ljudskog roda.
 DJEČAK (*isto*): Prokleti bili.
 BAKA (*patetično*): Pogledaj samo nas, mučenike i pat-
 nike. I sve to samo zbog takvih. Trebalo bi ih zbrisati
 s lica zemlje. Slistiti. Nego, jesi li vidio što je s De-
 belim? Ma jutros sam ga vidjela, skoro ga nisam
 prepoznala. Učinio mi se sav zapet, nekako na-
 tekao.

PREMIJERE
 MEĐUNARODNA
 SCENA
 ONI KOJI
 DOLAZE...
 AKTUALNOSTI
 DRUGA
 STRANA
 VOX
 HISTRIONIS
 IZ POVIJESTI
 TEORIJA
 NOVE KNJIGE
 DRAME

DJEČAK (trgne se): Da. Ja sam ga vidio sad kad sam
 dolazio. Stoji ispred kuće i širi ruke kao da želi odr-
 žati govor. Grozno izgleda. Napuhan kao balon, ni-
 kad nije bio veći.
 BAKA: Nek' ćikne. Dabogda eksplodirao. Sve u ovoj pro-
 kletoj državi radi za njega. Ali zato bolest radi protiv
 njega. (*Zadovoljno pljune.*) Kakve bih mu ja sve stra-
 hote radila. Nožem bih ga rezala na rezance, ne bi
 me u tome spriječili svi njegovi tjelesni čuvari.
 DJEČAK: Briga me za gorile. Tko ih se boji. Idiotti. Sluge.
 BAKA: Stoje ispred one kućerine... A takvih ti kuća on
 još ima barem pet. Po cijeloj državi. Neke su još i
 veće.
 DJEČAK: To je ništa prema onom koliko je iznio iz zem-
 lje.
 BAKA: Nije ni čudo. Jedan je od najmoćnijih ljudi u drža-
 vi. Ali... (*Proročki, zburado.*) Neće to još dugo. Dolazi
 to na svoje. Čujem da mu sa ženom ne ide najbolje.
 Vara ga. I djeca su mu stoka. To se samo okolo dro-
 gira, kurva i slika za novine.
 DJEČAK (*trgne se, mrmlja za sebe*): Da – kurva. Svašta.
 (*Baki.*) Možda sinovi. Kći mu je sasvim na mjestu.
 Divna djevojka. (*Za sebe.*) One njene crvene kose...
 BAKA (*sumnjičavo*): O čemu ti govoriš?! Kakva djevojka?
 Ona njegova mala? Ta je tek najgora!
 DJEČAK (*proguta knedlu*): Nije tako.
 BAKA (*ne sluša ga*): A sad je i bolestan. To mu je kazna.
 Ti naduti bogataši, kurve, kriminalci, sve je to isto.

*Baka se žesti, a Dječak se nakon njezinih opaski
 snuždi. Naglo gubi polet, zijeva.*

DJEČAK: Joj, kako boli... Spava mi se.
 BAKA: Da nije potres mozga?
 DJEČAK: Ma nije mi ništa.
 BAKA (*zabrinuto*): Onda će bit' da je to potres ničega.
 DJEČAK: Može bit'.

*Dječak naglo klone i zaspi. Baku dok priprema pticu
 za pečenje cijelu poprska mast. Kune. Odlazi do ormara
 i brzo mijenja pregaču. Stavlja na sebe istu kao i pret-
 hodnu, samo što na njoj piše UTORAK.*

DJEČAK (*trzajući se u snu*): Mama...
 BAKA: Ne zovi mamu. Ja te volim, ti si čedo bakino, ali
 si, svejedno... (*Zgroženo.*) kurvin sin. Zovi radije ta-
 tu. On je dobar čovjek. I moj je sin, kao i ti. Ipak.
 Oprosti. (*Oneraspoloži se.*) Bio mi je sin. Dok me
 nije izdao. Svi te jednom izdaju...

*Dječak spava ili se pravi da spava. Vani je noć ili vrlo
 mračan dan; razlika se ne vidi. Baka čerupa perje, topi
 užeglu mast. To traje, sve dok se na prepad ne uključi
 Radio i zasniva Pjesmu za sve uzraste. Baka naglo mije-
 nja raspoloženje i opet zadovoljno zapjeva. Dječak se
 probudi. Trlja oči, zbunjeno se osvrće.*

DJEČAK (*trzajući cijelim tijelom*): Uh... Koji je danas
 dan?! (*Pogleda baki u pregaču.*) Aha. Kako leti vrije-
 me. (*Naglo skače na noge.*) Idem.

BAKA: Kud ćeš?
 DJEČAK (*nervozno, užurbano*): Moram ići.
 BAKA: Pa sad si...
 DJEČAK (*njuška oko štednjaka*): Ima li što za doručak?
 BAKA: Doručak? Spremam ti večeru ili u najboljem slu-
 čaju kasni ručak. (*Pokazuje meso.*) Spremam ovo
 što nam je maca donijela.

Dječak zijeva, baka peče.

DJEČAK: Kad će se vratiti mama i tata? Sanjao sam ih.
 Uvijek ih sanjam. Iako... (*Smeten je.*) Iako im ne vi-
 dim lica. Ali znam da su oni. (*Duboko potreseno.*)
 Prepoznajem mamu. Po njenom mirisu. Po dodiru.
 To je nešto sveto. (*Okreće se baki.*) Hoće li doći?

BAKA: Hoće, hoće, samo što nisu.

DJEČAK: Bako...

BAKA: Da?

Dječak se dugo koleba. Lagano se razbudi. Oči su mu crvene. Ponaša se infantilno nemoćno.

DJEČAK: Hoće li se mama i tata ikad vratiti?

BAKA: Šuti, molim te.

DJEČAK (*gutajući suze*): Pitam te, hoće li doći po mene? Odgovori mi!

BAKA (*s neuvjerljivim entuzijazmom*): Pa naravno! Zar u to uopće sumnjaš?!

Šute. Baka potajice zaplače. Suze kapaju u mast koja cvrči.

DJEČAK: Ja mislim, bako, da ti meni uopće ne govoriš istinu.

BAKA: Dosta. Nećeš valjda meni reći da lažem? Je li, mladiću? (*Strogo.*) Zar tvoja baka tebi laže?! Ikad?!

DJEČAK (*pokunji se*): Ne, bako. Nikad.

BAKA: Pa onda?!

Dječak nekoliko trenutaka razmišlja da li da nastavi, ali se samo još dublje povlači na svoj ležaj. Okrene se na bok, stavi obje ruke pod glavu i skvrči se u fetalni položaj. Stišće šake.

DJEČAK: Jesu li oni mene ikada uopće voljeli. Pitam se. Ne znam.

BAKA (*lakonski*): Naravno da su te voljeli. I još te uvijek vole. Zato su i otišli iz zemlje. (*Naglašava.*) Da rade! Nisu ovdje mogli živjeti s tobom na vratu. Otišli su... tamo.

DJEČAK (*naglo sjeda na krevet, zauria*): Zašto me onda nisu povelj sa sobom – tamo?! Zašto, Bože?!

BAKA: Ponavljam ti: otišli su u inozemstvo na rad. Zbog tvoje budućnosti. Tko bi te čuvao dok bi oni radili? Zar misliš da te je majka mogla nositi u košari na leđima, dok je išla u polja na vađenje krumpira? Ili na branje jagoda?! Taj posao i tako radiš pogrbljen, lica do zemlje. (*Nježno.*) A ti si s dvije godine, dragi moj, iako slab, sav nikakav, za njeno nejakom tijelo bio već prilično težak. Ili, misliš li, da te je otac tako malog mogao sa sobom voditi na rad... u... u podzemlje?! Uvlačiti se s tobom u kanalizacijske šahtove ili se s tobom spuštati u okna rudnika nikla i kositra. Vidiš?

DJEČAK (*sablažnjeno*): To oni rade?!

BAKA: Ne znam. Samo nagađam. To obično – tamo – rade naši ljudi.

Šute.

DJEČAK: Gdje je – tamo?

BAKA: Ne pitaj. (*Mračno.*) Tamo se umire. I dosta, rekla sam. (*Vedrije.*) Nisi li malo prestar za tako glupa i djetinjasta pitanja?

Dječak postideno obori glavu. Šute.

DJEČAK (*žalosno, željno*): Tko zna hoću li ih više ikada vidjeti. Tako bih volio da se vrate po mene i da nestanu sve te... slike. Sanjam ih kako me ostavljaju na cesti dok lije kiša, ja ih zovem, ali oni odlaze, više se ne osvrćući. Onda sanjam kako moker ležim u nekoj rupi.

BAKA: Nisi sanjao. Da. Ležao si u vodi, skvrčen, točno tu ispred vrata, gdje su te ostavili. Meni na pragu. (*Zamišljeno.*) Za velikih kiša, znaš i sam, voda se i danas slijeva niz stepenice i poplavljuje. (*Promatra dječaka pa pokazuje prema vratima.*) Da, da... Tu su te ostavili. Samo su pokucali i pobjegli.

Dječak zajeca.

BAKA: Nemoj plakati. Ipak su pokucali.

Šute. Dječak se opet izvali na bok i skvrči.

DJEČAK (*sakrivajući rukama lice*): Zašto nisu ušli?

BAKA: Bojim se da je tvoja gospođa mamica u tome imala svoje prste. Silno se trudila da mog sina, tvog oca, odvoji od mene, svoje jedine majke. (*Gund.*) Jedino to i znaju. Posijati sjeme razdora. A onda me je i on iznevjerio...

DJEČAK (*duri se*): Moja mama nije bila zla.

BAKA (*popušta*): Dobro, hajde. Možda su se malo i boljali, moraš ih razumjeti. (*Ogorčeno.*) Rekla bih im što ih ide, svašta bi čuli od mene.

DJEČAK: Rekla bi im da uđu?

BAKA (sliježe ramenima): To im ipak...

DJEČAK: Znači, ti im ne zamjeraš?

BAKA (*oklijevajući*): Nikom ja ništa ne zamjeram.

Dječak, u svojevrsnom šoku, bulji pred sebe. Stavio je palac u usta i siše ga. Baka se vrti po prostoriji gledajući kako bi ga umirila i oraspoložila.

BAKA: Nemoj se tako kvrciti. Opusti se. Hajde, mali moj...

Pride mu, sjedne do njega na krevet i nježno ga pomiluje po glavi. On sjedne u krevetu, snažno zagri baku i pokuša joj se sakriti u njedra.

DJEČAK: O, draga bakice! Samo tebe na svijetu imam...

BAKA (*nježno ga tapšući po leđima*): Da, da...

DJEČAK: Ti si me na noge podigla i odgojila, ti me oblačiš i hraniš...

BAKA (*vedro*): To ipak nije istina. Sasvim. Hrani nas naša maca.

Baka se toplo i radosno smješka, a onda se naglo uozbilji kao da su joj mozgom prošle neke tamne, olujne misli.

BAKA (*oklijevajući*): Nego...

DJEČAK: Da?

BAKA: Nego...

DJEČAK: Nego – što?

BAKA (*slamajući se u sebi*): Dobro, reći ću otvoreno. Nešto me cijeli dan muči. Znaš, ja ti uopće ne vjerujem da si danas tražio posao niti išta slično. Mislim da ti nešto tajiš od svoje bake. Zapravo – izmišljaš.

DJEČAK: A što to?

BAKA: Rekla mi je jutros susjeda, znaš ona što živi do lje, u hrastu, što obično prosi...

DJEČAK: Misliš ona što živi u raspuklini starog drveta? Što prosi bosa?

BAKA: Da. Ona. Znaš li da bi joj drvo mogli uskoro srušiti?

DJEČAK: Kako to?

BAKA: Lijepo. Bagerom. Ovaj dio grada postaje sve popularniji među bogatunima. Pogotovo ovaj naš kvart, to ti postaje sve veća ekskluziva. Mi smo skoro podsljemenska zona, a to ti je danas na cijeni. Okolo se namjerava puno toga graditi, a onda odoše naše šume i livade.

DJEČAK (*zamisli se*): Pa da. Kao onda kad su iselili one penziće iz mravinjaka, jer su na tom mjestu polagali svjetlovod.

BAKA: Pusti ti umirovljenike. To ti se uvijek snađe. Eno ih dolje, lijepo su se smjestili u šahtovima toplovođa. Nego, razmisli ti da bi se to i nama moglo dogoditi.

DJEČAK: Što?

BAKA: Pa to. Zamisli da na nama... (*Upre prstom u strop.*) izgrade neku urbanu vilu od pet katova. Lijepo bi nas zatrpali.

DJEČAK (*ljutito*): Digao bih ih u zrak eksplozivom, samo tako. Izbacio bih ih ravno uvis, ko raketu, i to odavde, od ispod temelja. Ali neće se to dogoditi.

BAKA: Nadajmo se. Nego, ne skreći s teme. Rekla mi je prosjakinja da te je danas vidjela kako stojiš pored neke cure na ulici. (*Strogo.*) Što je to bilo?

DJEČAK (*pocrveni*): Ništa.

BAKA: Stvarno ništa?

DJEČAK (*neuvjerljivo*): Pojma nemam o čemu govoriš.

Dječak se ponovno uvlači u sebe. Postideno, čak i prestrašeno spušta glavu. Baka ga promatra s krajnjom podozrivošću. U njoj raste bijes.

BAKA: Šutiš o... (*Krajnje sarkastično.*) curici? Onda? Je l' ti to meni nešto tajiš? Svojoj baki?!

DJEČAK: Bako, ja stvarno...

BAKA: Što ti stvarno?! Gukni, golube! (*Gnjevno.*) Jeste li se slučajno i držali za ruke, ti i ta... curetina?!

DJEČAK: Ja stvarno nemam pojma o čemu ti...

BAKA (*izdere se*): Ne laži! Viđen si! Jedna crvenokosa mala, s kikama. Tako, šesnaest – sedamnaest godina, ko i ti. Lažljivče!

DJEČAK: Ne lažem!

BAKA: Ti ćeš se meni okolo vucarati s kurvama!

DJEČAK (*gotovo vapijući*): Ona nije kurva...

BAKA: Šuti. Sve su to kurve, valjda ja znam.

DJEČAK: Bako, ali ti...

BAKA: Šuti, sram te bilo. Neka kurvica vidjela priliku pa se tebi prikrpala, a ti, jadan, odmah pomislio...

DJEČAK: Bako, nemoj se ljutiti...

BAKA: Šuti, tele jedno. Valjda ja znam kakve su žene. Gledaj samo svoju majku.

Dječak se rasplače. Baka je toliko ljuta, da se uopće ne obazire na njegovu bol.

BAKA (*prezrivo*): Ti imaš curu. (*Uvrijeđeno.*) Svojoj baki to učiniti... Jad i sramota. Sreća da mi je rekla ova što prosi. Nitko je i ništa – ali mi je ipak rekla. Poštena žena!

DJEČAK (*skrhan*): Bako, ne ljuti se. Neću više.

BAKA: Sad je kasno. Što će ljudi pričati?

DJEČAK (*kroz grozne vapaje*): Ali ona je dobra! (*Prestrašeno.*) Samo smo stajali jedno do drugog... i... i... malo pričali.

BAKA: Pričali?! Eto vidiš. Priznaješ.

Smiruju se. Oboje uvrijeđeno šute.

DJEČAK (*brise suze*): Ti mene malo previše opterećuješ.

PREMIJERE
MEĐUNARODNA
SCENA
ONI KOJI
DOLAZE...
AKTUALNOSTI
DRUGA
STRANA
VOX
HISTRIONIS
IZ POVIJESTI
TEORIJA
NOVE KNJIGE
DRAME

BAKA: Ma nemoj. (*Mekše.*) Budalo. Brinem se zbog tebe, trebao bi biti sretan. Koga imaš na bijelom svijetu osim svoje bake, priznaj.

DJEČAK (*skrušeno*): Nikog.

Dječak se pribere. Sjeda na rub kreveta, popravlja odjeću. Hvata malo odlučnji stav, sam sebe ohrabruje.

BAKA (*mirnije*): Preskočimo ovo. Što je bilo, bilo je. Ne ponovilo se. Reci mi radije dkle si dogurao u traženju posla?

DJEČAK: Ne znam. Čitav dan sam tražio, ali nije bilo nekih izgleda.

BAKA: Eh, sad da ti ja sve vjerujem nakon incidenta s onom malom droljom...

DJEČAK: Stvarno. Tražio sam cijeli dan. Pitaو na sve strane. Molio. Samo sam, kad sam se već umorio od hodanja, malo gledao utakmicu na dječjem igralištu. To je sve. (*Očajnički.*) Kunem ti se svojim grobom.

BAKA (*malo razmisli*): Pošteno. (*Neusporedivo blaže.*) Ne prisiljavam ja tebe. Ne ide – ne ide. Ni utakmice ti ne zabranjujem, dapače. Ti znaš da ja šport podržavam. Ali, trebaš se oko svega truditi. I biti iskren.

Radio iznenada zagrmi.

RADIO: "Veliki uspjeh hrvatskog športa! Hrvatska je na pragu svog prvog finala. Ovdje je ludnica! Navijači se grle, ljube! Ima i nešto nereda... (*Uznemirenim glasom.*) O, ne, ne! Ovo je skandalozno! Pa kako može... Jedna sramota. Ovo im bogme ne služi na čast... Jedna tragedija i velika športska sramota..."

Glas se pretvori u neartikuliranu buku, zavijanje i urlike. Oni skandalizirani slušaju. Baka pokušava bolje namjestiti stanicu, ali joj to ne uspjeva. Radio se oglasi još samo na trenutak.

RADIO: "... je neoprostivo! Tako ozlijediti konj..."

Ponovno urlici, šum i tuljenje. Dječak se zainteresirao, baka se mršti.

DJEČAK (*iznenada, euforično*): Jebem ti! I to baš sad kad je najzanimljivije!

BAKA: Mene će ova naprava u grob otjerati!

RADIO: "... nemoguće, sasvim nemoguće... i uz sve pravde, kako ga je samo udario onim batom..." (*Potom nerazumljivo.*)

BAKA (*načuljena uha*): Molim?! Molim?! Čime ga je to udario?!

DJEČAK: Batom.

BAKA (*zgroženo*): Gasi to!

DJEČAK: Zašto?

BAKA: Gasi to, odmah.

DJEČAK: Ali... Htio sam čuti rezultat...

BAKA: Ne želim više slušati kako naši gube. I još sve te grubosti...

DJEČAK: Naši gube, ali naši i dobijaju.

BAKA: Koji je to uopće šport?

DJEČAK: Polo, bako. Polo. Igra se polo! Jesi li čula da su nam ozlijedili konja?!

BAKA (*odmahuje*): Što je poslije svega jedan konj? Pa znaš samo koliko je konja sudjelovalo u Krbavskoj...

DJEČAK: Nemoj ti meni stalno o toj Krbavskoj bitci. Te konji, te kopita, te koplja, te mačevi. (*Okreće joj obraz.*) Tu me pljuni ako su imali i jednog jedinog.

BAKA: Koga?

DJEČAK: Konja.

BAKA (*zbuni se*): Misliš?

DJEČAK: Turci su možda imali. I Švabe. Možda i Mađari. A naši su na kurcu jašili, ja ti velim. To ti je sve bila laka pješadija.

BAKA (*češka se po glavi, zabrinuto*): Aha.

Baka vrti glavom, ali se onda ipak osmjehne svom ljubimcu. On je pak revoltiran, gubi živce.

BAKA (*raznježeno*): Jesi ti meni dobar, srce moje...

DJEČAK (*odmahuje rukom*): Dobar sam ti, je li?! Eto, ni prienos mi ne daš slušati, a inače stalno vičeš – više športa, više športa. Više ovog, manje onog. Nemoj stalno jesti presoljeno. (*Promrmlja.*) Ma ne seri... (*Ljutito.*) Sve mi ti određuješ i zabranjuješ. Govoriš mi s kim ću i kud ću. Otkud ti pravo?!

BAKA (*strogo*): To je za tvoje dobro!

DJEČAK (*srdito*): Moje dobro?! O kojem ti to dobru uopće govoriš?! I zašto ja ne bih imao djevojku? (*Lecne se, prestrašen vlastitim riječima.*) Mislim, jednog dana.

BAKA (*zaurla*): Prestani!

DJEČAK (*frustrirano*): Cijeli život govoriš mi kako si jednom bila učiteljica. A zapravo si tek učila za učiteljicu. I još pričaš kakva si tek fina gospođica bila. Što je od toga uopće istina? Sve mi je to sumnjivo. (*Osvrće se s nelagodnom.*) Strašno. Kakav je ovo dom... Ovo uopće nije dom, ovo je špilja. Što ti meni

uopće pružaš? Kako si uopće dospjela ovdje? I zašto?!

*Baka se okrene leđima i uspetlja oko peći. Nijemi je-
caj protrese joj tijelo. Onda uzdahne i mrzovoljno otpu-
še, pokušavajući prikriti svoje prave osjećaje.*

BAKA (*ostaje okrenuta leđima, govori isprekidano*): Ne-
moj tako, dijete... Nemoj. Bolje da ne znaš. Nije išlo
gore... na tom svijetu. (*Tiho.*) Došla sam ovdje, gore
na livadu. Bila sam umorna, stala sam gore, nasred
livade, i naslonila se na ovu stijenu. (*Podiže pogled,
gleda u stijenu.*) Gore pri vrhu. (*Raznježeno.*) Dobra
moja stijena. Naslonila sam se i... ispratila sunce
koje je zalazilo. Crveno veliko užareno sunce. Onda
je zašlo i ostali su samo plameni odsjaji na strašnim
oblacima koji su se gomilali. Olujni oblaci, kako bi
rekao naš radio. Gledala sam kako tamni plavetnilo,
sve dok sve nije postalo crno. Počelo je strašno ne-
vrijeme. Vjetar je čupao grane i obarao stabla, iz šu-
me su dopirali jezoviti zvuci. (*Tiho, žalosno.*) Mjesec
i zvijezde više nisu izašli. Bio je to moj posljednji dan
na Zemlji.

DJEČAK: Pretjeruješ. Ti čitav život izlaziš. I dandanas
izlaziš. Gore. Kako je onda bio to tvoj posljednji
dan...

BAKA (*prošapće*): Stijena mi je rekla...

DJEČAK (*nije dobro čuo*): Molim?!

BAKA (*otre krpom lice*): Ma ništa.

*Baka dugo šuti, ali dječak i dalje pažljivo iščekuju
odgovor.*

DJEČAK: Čini mi se da ti nekad razgovaraš sa zidom.
Kao da je živ.

BAKA (*slježe ramenima*): Pa... I je i nije...

DJEČAK: Kao i mi. (*Pomireno.*) Dobro. I što dalje?

BAKA: Ta stijena... (*Nježno je dodiruje.*) Ona me je zašti-
tila. Kad je počelo nevrijeme, sklonila sam se u pu-
kotinu. Od te noći, s tog mjesta, počela sam dubiti
i ukopavati se. (*Okrene se unuku.*) Istina. Naravno
da izlazim. Ali već tada za mene je sve bilo gotovo.

*Dječak se snuždi. Kopa po džepovima hlača, stavlja
na stol dvije zgužvane novčanice.*

DJEČAK: Novac ti je ovdje. Nemam više.

BAKA (*odmah uzima i sprema*): Samo nemoj misliti da
se sve može platiti.

Baka dolazi ispod otvora i gleda nagore.

DJEČAK: I? Kakav je pogled iz pećine?

BAKA: Ništa posebno. Samo sjene.

*Baka otupjelo bulji u slabu svjetlost. Dječak iz unu-
tarnjeg džepa, pazeći da ga ona ne vidi, izvadi križaljku.*

DJEČAK (*baca na stol*): Evo. Kupio sam je za dvije kune
na ulici. Neispunjena!

BAKA (*razveseli se*): Pametni moj! (*Ponosno.*) Istina, ne-
mam novaca da ga dalje školujem, nakon što sam
mu podarila osnovno obrazovanje, ali on uči iz živo-
ta, ispunjava križaljke, on sve upija kao spužva. Pra-
vi autodidakt.

DJEČAK (*kima glavom*): Da, da. To je onaj koji sam sebe
uči.

BAKA: Eto. Bravo, tako je! Vokabular mu je... enoorm-
nooo impresivan. Nije ni čudo, osmoljetku je skoro
do kraja dogurao. (*Smješka se, skromno.*) I sama
dosta ispunjavam križaljke.

*Pred vratima se začuje mjaukanje. Glasno je, čak po-
malo i zastrašujuće, ali se njih dvoje iskreno obraduju.
Baka veselo poleti prema vratima.*

DJEČAK: Maca!

BAKA (*razdragano se kreveljfi*): Da vidimo što nam je ma-
ca donijela! (*Izvana.*) Bravo, bravo... (*Nateže se.*)
Daj mi to! Zloduha mali! (*Tepa.*) Tako, srce moje...

*Zadovoljno mjaukanje i umilno predenje. Baka stoji na
vratima, jedne noge u stanu, i razgledava stvari. Neke
rite, jedna probušena lopta i tako to. Neprimjetan, kraj
nje prođe radnik. Staje iznad peći i riba je pijeskom i
žicom. Podlijeva pečenje.*

BAKA (*na vratima*): Ma tko je meni danas već priskrbio
ručak?! A sad još i sve ovo?! Bravo malena!

DJEČAK (*znatiželjno*): Što ima, što ima?

BAKA: Ima svega. Ma vidi ti drage moje! Što mi je to do-
nijela? (*Uzima stvari i razgledava jednu po jednu. Po-
kazuje unuku.*) Jedna lopta! Tebi za šport. 'Vataj!
(*Dobaci mu.*) Krzneni kaput? Ma ne, nije valjda...
(*Malo zagledava.*) Donijela ti meni mrtvog psa! (*Ba-
ca van.*) Neću psa. Donesi ti meni radije jednog vola
na ražnju ili barem pečenog odojka... Hajde, bježi
tamo i donesi nešto korisno.

*Radnik odlazi. Baka nježno tjera tu macu, potom ode
provjeriti kako se golub peče, kad se izvana začuje silna*

PREMIJERE
MEĐUNARODNA
SCENA
ONI KOJI
DOLAZE...
AKTUALNOSTI
DRUGA
STRANA
VOX
HISTRIONIS
IZ POVIJESTI
TEORIJA
NOVE KNJIGE

DRAME

graja. Baka brzo proviruje na ulicu. Dječak je zauzet križaljkom tako da i ne primjećuje da je u prostoriju upravo ušao DEBELI. Debeli je uistinu ogroman, razlivenne forme, natečen, izgleda kao balon na kojeg je navučeno crno odijelo. I njegovo stanje je dramatično: užasnut i sludjen pogled, preznojava se, a lice mu je crveno kao da će ga svaki čas pokositi srčani udar. Na glavi ima cilindar. Tipičan je hrvatski buržuj; kvрге u džepovima sakoa, u jednom je smotak maraka povezan gumilastikom, u drugom bomba kašikara. Dogega se nekako nasred sobe, gdje stane raskoračenih nogu kao da će se svaki čas poroditi i napuhanih obraza pišti u visokom tonu. Baka, zanimjela, gleda u njega bez daha, dok Dječak oprezno ustane i ukoči se pored stola. Užasno ga se plaše.

BAKA: Do... Do... Do...

DJEČAK: Do... Do... Do... Što?!

BAKA: Dobar dan.

DJEČAK: Št... Što ste trebali?

Debeli bespomoćno otvara usta, ali iz njih izađe samo visok i kratak pisak. Brzo zatvori usta i kako ih zatvori, obrazi mu se smjesta počnu nadimati. Djeluje izbezumljeno: smrtno uplašen i potpuno otuđena uma. Nakon prvotnog šoka, Baka i Dječak se zbiju i oprezno mu se približavaju. Došaptavaju se između sebe.

BAKA: Skini šešir kad ulaziš u kuću.

DJEČAK: Ma vidi ti samo buržujskog šešira.

BAKA: Kakva je ovo perverzija?

DJEČAK (užasnut): Još maloprije... Kunem ti se... Kad sam ga vidio. Odonda se – udvostručio!

Oprezno ga mjerkaju. On pokušava podići ruku kako bi skinuo cilindar, ali mu on padne s glave i otkotura se pod stol.

BAKA (više kao da je daleko): Dobar dan! Koga ste trebali?!

Debeli pokuša nešto reći, ali opet samo zapišti pa potom tako užasno zastenje, kao da umire ili se porada. Dječak i Baka se prepadnu i udalje za korak.

DJEČAK: Uuu, izgleda kao da ga je nešto napumpalo na deset atmosfera.

BAKA (gura ga laktom): Ožderani... Čuješ me?! Ožderani! (Unuku.) Ne čuje. Istjeraj ga odavde, molim te, brzo. Mogao bi svaki čas ovdje otegnuti papke. Istjeraj ga, odmah!

DJEČAK (oprezno): Gospodine...

Debeli stoji raširenih nogu, lagano se naginje prema njima i napreže se. Kao da će eksplodirati, kao da će mu oči iskočiti iz glave.

DEBELI: Mmmmn!

BAKA: Što je rekao?

DJEČAK: Rekao je – "m-n".

DEBELI (polako, trpeći bolove i s krajnjim naporom): Mnunj! Ovo mora... Stvarno... Mora... van...

Zaglušujući zvižduk otpuštanja koji Baku i Dječaka zamalo odbaci do zida. Stoje u smrtnom strahu i drže se jedno za drugo. Debeli korakne prema njima, zakoluta očima i glasno izduši.

DEBELI: Ja sam... Ja sam... onaj... onaj koji se... sam govori...

BAKA: Tko si ti?

DEBELI: Ja ću... Ovo stvarno mora... izaći. Moram... Momče, pomoz mi... (Glasno krikne.) Pomoz mi! Odmah!

Kako je riknuo kao zvijer, Dječak se u panici maši za pojas iza leđa i izvuče pištolj. Uperi ga u Debelog i trese se od straha.

DJEČAK (usplahireno): Ni korak bliže! Stani tu gdje jesi ili ću te ustrijeliti kao psa! Ne približavaj se!

BAKA: Pucaj! Što čekaš?! Pucaj u bure, ne možeš promašiti!

Baka se skriva iza dječaka koji se koleba da li pucati. Ugledavši pištolj Debelom se zakrijese oči i nekako postane još strašniji. Izgleda na tren da će napasti, ali mu se onda odjednom otme glasan uzdah olakšanja. U prostoriju kao da je ušao vjetar.

DEBELI: Oooh, Bože, Bože... Što ja to vidim?!

Sav se usredotočio na pištolj, okice mu pohlepno kolutaju.

DEBELI: Što ja to vidim... To je – Luger! Oružje najboljih vojnika! (Glasom ogromne žudnje.) Bože, da ja imam jednog takvog, ne bih se osjećao kao što se osjećam, bio bih kao nov, neustrašiv, bio bih opet najbolji, gledao bih u pakao bez straha. HUUU! (Žustro blebeće.) Daj mi ga, prodaj mi ga, daj da se mijenjamo. Dam ti za njega nov novcat Glock, idi gore do mojih čuvara pa ga mijenjaj za uzija ili ako hoćeš,

odi u moje skladište pa uzmi bombi, raketa, eksploziva, uzmi što ti srce poželi. Luger! Da ga ja imam, osjećao bih se sad kao oficir Wehrmachta.

Baka se, zapanjena, prekriži. Dječak je zatečen, koleba se. Debeli pohotljivo dahće.

DJEČAK: Šuti!

DEBELI: Daj! Daj! Ili... (*Ojađeno.*) Onda pucaj. Pucaj i presudi mi. Pucaj, sinko, ubij me iz njega ili mi ga prodaj! Ja više ne mogu ovako, kunem vam se, možete me i ubiti, jer će i tako sve skoro biti gotovo.

BAKA (*sumnjičavo*): A što vam je?

DEBELI: Izdaj! Svi su me izdali. Prvo moji dječaci, dobri sinčići. (*Gnjevno.*) O, objiesna, nezahvalna djeca. Bolesno iskvarena. Ulaze u probleme da bi se iskazali, ali se onda ne znaju iz njih sami izvući. Ja ih izvlačim. Sve sam im dao, a pogledaj ih sad. Stariji se drogira i sad još traži od mene da mu pribavljam drogu. Mladi? Do jučer je palicom razbijao ljude, a sad se oblači kao ženska koja nasrće na muškarce i prijeti mi da će ići na operaciju i promijeniti spol. Moja žena, velite?

BAKA: Ništa mi ne velimo niti nas to zanima.

DEBELI (*ignorira je*): Dobro. Svejedno ću vam to reći, ipak ću se javno izlajati. Kako mi ona vraća? Bolje da i ne znate! (*Sebi.*) Evo, reći ću vam po istini. Ostavlja me i odlazi s ljubavnikom. Oh, ne, ne! Šuti, za Boga miloga! (*Zabrinuto.*) Pa je l' vi znate da vas droga može usmrtiti i još pritom i više naškoditi?!

BAKA: O svemu tome su novine pisale. Ne vidim što je u tome novo.

DEBELI: Ah, novine, novine. Izvučem ga iz zatvora i on mi odmah, još na ulici, pred novinarima veli – ti si za to kriv.

BAKA: A koji? Je li onaj od smrtonosne droge ili onaj od nasilne pederastije?

DEBELI: Obojica. Grozno me sramote. A kći mi je još najgora. Ona prezire moj svijet i kaže mi da ga treba uništiti. Strašno. (*Viče.*) Prestani! Odmah! (*Stavlja ruke na usta.*) M-m! M-n!

DJEČAK: To vam baš ne vjerujem. (*Ozari se.*) Ona je...

Baka sumnjičavo pogleda u Dječaka. Ovaj se smjesta povlači. Debeli se bori sam sa sobom, ali mu se situacija samo pogoršava.

DEBELI (*pokušava se pribрати, ali je prilično konfuzan*):

Kad bih samo znao. Imam sve, pun sam, ali ovog trena sam opet osjetio želju da imam i više. Čim sam vidio ovaj samokres. I ne mogu više izdržati – ja zaustavljam, a ono samo izlazi. Valjda je to to, pući ću, sad to sve mora van, sve želi izaći iz mene. O-o-o! (*Uspaničeno.*) Evo, navire mi, bojim se, sad će sve izaći... Bojim se, bojim se, do jučer sam još bio bog i otac, a sada se panično bojim, za svoj život se bojim.

BAKA: Čega se bojite?

DEBELI (*ne sluša je*): Bojim se da će sve izbiti, da će iz mene izaći i da će me nestati. Ali to samo izlazi iz mene i ne pita me za dozvolu, možda je tako i bolje, neka izađe i ode, oslobodi me. (*Vrišti.*) Izdaja, izdaja! Upomoć! Svi me izdaju! Rodbina me je izdala, prijatelji su me izdali, žena me izdala, okrenula se protiv mene i zabila mi nož u leđa, rođena djeca su me napustila i sad idu po svijetu i izdaju me. O, proklet bio! Evo, navire mi, navire, ne mogu začepiti, sad ću još sam sebe izdati. Nadolazi mi izdaja, iznutra, upomoć! (*Pokušava si rukama začepiti usta, ali ne uspijeva.*) Upomoć! Izaziva me, ne želi prestati.

BAKA: Bože, što mu je? Ja ga ne prepoznajem.

DEBELI (*blebeće nevjerovatnom brzinom*): Ja samo onaj koji jesam, onaj koji govori, danas, sada i ovdje, onaj koji duši, koji ispušta na govorilicu. Ja ne znam što mi je, to jednostavno iz mene izlazi. I kako se izgovaram, dušim, nestajem. Ja sam svaštara stvarnosti u kojoj je sve ostalo zapisano s bolom i u groznom grču, bez ikakvog reda i kako otpuštam, tako mi je lakše, sve zlo sad izlazi iz mene. Evo vam ga, evo vam moje zlo od kojeg sam se toliko naduo...

Baka i dječak drže se za noseve. Smrdi im.

BAKA: Pazi da nas ne potruješ.

DJEČAK: Prestani! Odmah da si prestao!

DEBELI (*panično*): Ne mogu, ne mogu! Zar misliš da ja to ne bih najradije, dragi moj dječake?! Misliš ti da je meni milo ovako prokazivati samog sebe, raditi protiv svojih interesa? Samog bih sebe najradije osudio za veleizdaju. Ali što mogu kad se mene ne pita. Tko me ikad išta pitao?! (*Glasno, skoro protestirajući.*) Mislio sam da ja odlučujem, ali vraga, svi drugi su bili prije mene. U kući i na poslu, pri svetoj pričesti i na vlastitoj ženi. Zadnji, zadnji! Eto, to sam ja bio! Najvjerojatnije ni svoju vlastitu djecu nisam

PREMIJERE
MEĐUNARODNA
SCENA
ONI KOJI
DOLAZE...
AKTUALNOSTI
DRUGA
STRANA
VOX
HISTRIONIS
IZ POVIJESTI
TEORIJA
NOVE KNJIGE
DRAME

sam napravio, a troje ih imam! Prekjučer sam se toga dosjetio za vrijeme mise, a danas je (*Krikne. Opsesivno; kao prisilna radnja.*) UTORAK!, onda je sve započelo. Spopale su me tada prljave misli i sve je ovo započelo, počelo me nadimati i moralo je van. (*Urla.*) Van! Zašto baš u crkvi, valjda što znam da mi svećenik već godinama šuruje sa ženom, što mislite zbog čega sve te njene beskraje isповijesti i otkud meni toliki računi za obnovu crkve?! Svaki dan! Svaki božji dan ona se ispovijeda, ne znam ja što bi ona tamo drugo radila, mislim si, a onda sam ih nakon mise i ulovio. Ajme sramote, danas to već cijeli grad zna. Eto. I sad je puklo. Sve novine znaju. Ako i ne znaju, ja ću im otkriti. Ja sam... (*Pokušava si rukama začepiti usta.*) rogonja! Eto, to sam. Ja sam onaj glupan kojemu nabijaju rogove. Oho-ho, kakvi lijepi parošci, prebrojte ih, pogledajte samo kako su veliki! O meni već pišu novine, a doskora će se i komedije snimati. Je l' vi mene razumijete?! U javnosti će se uskoro bjelodano doznati tko sam, kakav sam i koliko malen imam kurac! (*Pokušava si i dalje začepiti usta.*) Oh, ne! Oh, ne! UTORAK, UTORAK! Lanuo sam, sad i vi to znate! (*Vrisne.*) Neee! Užas! Upomoć! To uopće nije istina! UTORAK, UTORAK! Demantiram se. Demantiram sve. Demantiram čak i to da moja žena nema ljubavnika. Oh, ne. On je svećenik, ali uz to i veliki šarmer. Izvodi je na plesove. Plešu valcer, tango i lambadu, a između brojeva on još i stavlja onu stvar na najčudnija mjesta. Koju stvar? Šuti, šuti! – to velim sebi. Dakle, kurac je ona stvar, a koja su sve to mjesta, strah me je i pomisliti. I sve to dok ja radim i kulučim, gradim obitelj i zajednicu, državu, a njemu, pride, još i zidam crkvu! Stalno! I kad se odmaram, on se ne odmara! Samo – buši i buši! On jebe i kad ja ništa ne slutim, dok samo sjedim na svom usranom klozetu i tupo brojim fleke na zidu. Strašno! UTORAK! Jedan užas! (*Bolno otpuhuje, zviždi.*) Majko moja! Noćas nisam mogao zaspati, pa sam do zore razmišljao o svemu tome, o svojoj prošlosti, što sam napravio, gdje sam pogriješio... Ma gdje nisam! Hoćete da vam kažem?! (*Izazivački.*) Hoćete?! Ha? Pa da me pljunete, da me šutnete nogom u dupe kad vam sve izlajem, kad shvatite konačno tko sam i jednom zauvijek me izbacite iz svojih srdaca? Dobro! Ja govorim! Najprije, da se zna: ja nikakvu školu nisam završio, ne

znam zašto me toliko štujete, diplomu sam kupio. U životu sam napredovao samo zato što ničemu nisam bio dorastao i zato nikome nisam smetao, ali to stvarno nije samo moj problem. Neka se zamisle oni koji su me svuda gurali, postavljali i birali, zašto su uvijek uzimali mene, takvog kopilanskog nitkova?! Ja ih sada otvoreno i javno prozivam pa neka se oni o tome izvole očitovati! Nadalje, ja sam čitav život izdavao svoje prijatelje i kolege, hrlio sam naprijed preko leševa. O, išao sam ja strelovito, ne žuljaju mene nikakvi leševi u cipeli. O svojoj niskosti i snishodljivosti prema jačima ne vrijedi mi trošiti ni riječi, ali što se može, bio sam tada mlad, možda mi se može oprostiti. Može li mi se oprostiti, treba li mi se oprostiti? (*Kukavički.*) Bio sam mlaad! (*Polemički.*) Da, mlad. (*Bijesno.*) Mlad i zaljubljen, reći ću, to je istina, ali u što sam ja to bio zaljubljen? Zaljubljen u partiju, u petokraku i narodnu armiju i narodnu miliciju, u pandursku palicu sam bio zaljubljen. (*Odrješito.*) Da. Tako je. I u – Srbe. A pogledaj me danas! (*Ustukne korak i položi desnicu na srce. Zapjeva.*) Bože ču-vaj Hrrr! (*Zakašlje se.*) Vaj-vaj! Avaj! Ajvar! UTORAK!

Baka i Dječak ga preneraženo gledaju, a on stavlja ruke na usta, guši se, mumlja, a onda, svladan, popušta pred glasom koji izlazi sam od sebe.

BAKA: Ma je li on to rekao...

DJEČAK: Da. Dobro si čula.

DEBELI (*odrješito*): Istina. Dobro ste čuli. U Srbe! Kako mi je s vremenom išlo sve bolje, postajao sam grub i osoran prema slabijima od sebe i sve gori kako sam se više uzdizao, kad su me Srbi konačno prihvatili kao svoga. Njima hvala!

BAKA (*sablažnjeno*): Ovo što on govori... To je... To je ve-leizdaja!

DEBELI (*oduševljeno*): Tako je! Živjela Velika Srbija! (*Zapjeva.*) Bože čuvaj Srbijuuu...

Baka preokreće očima, Dječak začepљуje prstima uši.

DJEČAK: Dosta! Odmah, prestani!

BAKA: Šuti, đubre jedno! (*Dječaku.*) Sine, upomoć! Uz vratimo mu nekako. (*Panično.*) Poništimo nekako učinak ovih riječi. Spasimo stvar!

DJEČAK (*dosjeti se, vadi kažiprste iz usiju*): Bako, hajdemo mi jedanput onaj naš skeč, njemu za inat.

BAKA: Misliš onaj "Kako je propala Srbija"?

DJEČAK: Da.

Dok debeli blebeće, Dječak dolazi do njega i pokloni se.

DJEČAK: "Kako je propala Srbija", 111., svečana izvedba.

Počinje njihov skeč na koji Debeli ne obraća pozornost. Baka i Dječak se namještaju tako da svrate sve poglede na sebe. Odjednom, na dogovoreni znak, oboje se glasno i neodmjereno zadreče, Baka nariče i busa se u prsa, Dječak cmizdri.

BAKA (*srpski leleče*): Ajoooj!

PREMIJERE DJEČAK (*srpski, kroz suze*): Šta ti je, majko?!

MEĐUNARODNA BAKA: Aoj, sine, pojelo se!

SCENA DJEČAK: Ajoj!

ONI KOJI BAKA: Aoj, sine, popilo se!

DOLAZE... DJEČAK: Ajoj!

AKTUALNOSTI BAKA: Aoj, sine, prolilo se!

DJEČAK: Ajoj!

DRUGA BAKA: Aoj, sine, potralo nas!

STRANA DJEČAK: Šta još, majko?!

VOX BAKA: Aoj, sine, poklalo nas!

HISTRIONIS DJEČAK: Šta još, majko?!

IZ POVIJESTI BAKA: Aoj, sine, nema leba!

TEORIJA DJEČAK: Aoj, majko, nema snajke!

NOVE KNJIGE OBOJE: Ajoooj!

DJEČAK (*zviždi*): Fiiijuuu! Aoj, majko, pazi, bomba!

DRAME BAKA: Bum!

Oboje se izvale, trznu još jednom nogama i ostanu ležati kao da su mrtvi. Čekaju malo aplauz ili bilo koju vrstu potpore, ali Debeli osim što je na trenutak zastao, uglavnom ne reagira. Ustanu, kratko se poklone, ali ih Debeli ignorira.

DEBELI: Ne znam čemu vam sve to, ali mene niste uspjeli impresionirati. Bolje da ste vidjeli neki od mojih nastupa na televiziji, jer ja tamo često nastupam, uostalom, kao i u svim domaćim medijima. Držim govore, čitam poslanice, igram stolni tenis, stolni nogomet, džepni biljar. Ja, praktički živim pred kamerom, novinari prate svaki moj korak. Ali vi, naravno, nemate televizor.

BAKA: Imamo mi naš radio, to je nama sasvim dovoljno.

DEBELI: Pa i na radiju ja nastupam.

BAKA: Da, ali ne na našim stanicama. Ovaj naš mali crni vragolan, s tim narančastim okom, hvata neke sasvim druge stanice.

DEBELI: Onda vas ja iskreno žalim. Da samo znate što sve propuštate. Ja se na televiziji veselim i plačem, pjevam, plešem, nagrađujem i dijelim kazne, ordene, savjete. Ja sam iskren čovjek, svašta biste od mene mogli vidjeti i doznati. Najviše od svega volim uveseljavati sirotinju kakva ste vi, tako da nemate pojma koliko gubite. Cilj mi je još raspadati se i umirati pred kamerama, pa da vidim kod koga to neće izazvati ljubav i ganuće... (*Zagrncne se.*) Oh! Što ja to govorim... Oprostite.

Debeli naglo prestane. Kao da se budi. Osvrće se oko sebe. Trepće, čudi se. Nesvjestan u potpunosti onog što je bilo maloprije, on zadivljeno zvjera oko sebe.

DEBELI: Uh, gdje sam to ja?! Pa ovo je... Fenomenalno. Tek sad vidim. Ovo je nevjerovatno!

BAKA: Što je sad?

DEBELI (*oduševljeno*): Pa nisam ni sanjao da vi ovdje živite, da smo praktički prvi susjedi. Uvijek sam mislio da je preko puta moje kuće gola ledina i šikara, s nekom stijenom što strši, a kad tamo, dobro ukopani u svojoj rupi – vi!

BAKA: Ne vrijedaj, ovo je dom koji sam sama izgradila, svojim rukama. Njegov otac je rođen i odrastao ovdje, moj unuk ovdje odrasta. (*Busa se u prsa, ponosno.*) Ja sam nas ovdje ukopala. I još uvijek dubim.

DEBELI: Ah, tako. (*Iznenada zločesto.*) A imate li lokaciju, građevinsku, to jest, ukopničku dozvolu? Udubljivačku dozvolu? Imate li privolu šire zajednice za to svoje samozakopavanje? Imate li bilo kakvu dozvolu? Imate li uopće sredene papire?!

Uplašeno ga gledaju. Debeli ponovno počinje gubiti kontrolu.

BAKA: Pa mislili smo da ste shvatili. Mi sve ovo, baš zbog svega toga...

DEBELI (*grubo se izdere*): Briga me za vaše razloge! Pitam za dozvolu! (*Urla.*) Tko vam je dopustio?! Tko?! Je l' vi znate na čijem gradite? Na mojem! Ja sam sve ovo kupio i samo ću ja ovdje graditi! Je l' to jasno? A vas ću rušiti i zatrpavati, meliorirati i irigrirati,

ja ću vas nakosivati i poravnavati! Ovo je moje! Sve je moje! Kakva priroda?! (*Racionalno, tiše.*) Priroda praktički više neće smjeti prdnuti ako joj ja to ne dozvolim. Ako ja tako odlučim, više i neće biti prirode. Ovo je skandal! Vi ste bezočni, vi činite komunalni prekršaj, štoviše, vi činite povredu vlasništva! (*Uzrujan, kao da će ga pogoditi kap.*) Je li, gologuzani, je li vama uopće jasan koncept vlasništva?! Jasno da nije. Pa ja ću poludjeti. Nažalost, niste jedini. Mislite da ja ne znam što se sve ovdje događa, da me moji ljudi nisu izvijestili?! Čim sam ušao u ovu investiciju, dao sam procijeniti situaciju, snimiti teren. Mislite da ja ne znam što se ovdje zbiva?! Ho-ho! Mislite vi da ja ne znam za ljude grlice, ljude visibabe, za one što se skrivaju u lisičjim jamama, za ženu u hrastu?! (*Proročki.*) Što leti, letjet će, što visi, objesit će se, a što se skriva po jamama, sudom i dimom ću izgoniti. Već sam naložio da se ono stambeno drvo sruši. A vi? Vi ste mi nekako promakli, vjerojatno zato što se skrivate bolje od drugih. I sada mi ovako drsko priznajete sve, u lice. Pa ja ću stvarno poludjeti! (*Urla.*) Neka ljudi vide što mi se sve radi! Meni! Meni koji kujem tolike velike planove za opće dobro! Znete li što ja namjeravam sa svim ovim?! Ni ne sanjate! Ja sam neimar, ja sam graditelj, vi udubljavači! Ovdje će niknuti nove ulice i zgrade, tvornice, avenije, nadvožnjaci! Sve s podnim grijanjem. Nove crkve, da se naše stare kostobolne starice ne mrznu! Kineske tržnice! Ambijentalne konobe i vinski podrumi! Samoisplativa gradska kazališta! Klimatizirana pornokina! Luksuzni hoteli! Kulturni i akupunkturni centri! Strane helio-baze! Waldorfski dječji vrtići i starački domovi gdje će se svi samo igrati! Sabirni centri i logori! (*Gubi dah.*) A vi... Meni tako... Zato ću vas dati... žive zabetonirati...

Dječak, kojem se slušajući ga svo vrijeme dizao tlak, izgubi živce, zaleti se glavom iz sve snage u Debelog i obori ga na pod. Obojica padnu. Dječak brzo ustaje s namjerom da ga nastavi tući, ali Debeli otpuhne s olakšanjem.

DEBELI (*vedro*): O, puno ti hvala! Sad mi je neopisivo lakše. Mislio sam da ću... Tu... Tu... (*Upire rukom u svoj veliki trbuh.*) Tu mi se toliko toga nakupilo. Mislio sam da ću umrijeti, eksplodirati... Hvala ti. (*Baki.*) I vama, gospođo... Daj mi još samo malo da ovako otpočinem. (*Uzdah olakšanja.*) Uh, kako izlazi iz mene...

Iz Debelog, nenadano, kroz diskretno rastvoren ras-

porak hlača špricne snažan i dugačak mlaz. To traje. Dok mokri, Debeli ispušta zvukove olakšanja i ugode. Podcikuje. Baka i Dječak ga zapanjeno gledaju.

DEBELI (*oduševljeno*): Op-la! Teci, vodo! Ta-ko! Iii-opet! Li-jeee! Okreni je, obrni je, iz tvog sela nije! Op-la! Vodo teci – svijetu reci! lju-iji-ijuju! Samo tako! Lije-po!

BAKA: Prestani!

DJEČAK: Svinjo!

BAKA: Po svojoj kući pišaj!

DJEČAK (*grabi sjekiru pored peći i krene*): Ja ću ga zatuć!

BAKA (*zadržava ga, otima mu sjekiru*): Nećeš ti, ja ću!

DJEČAK: Prebit ću ga!

BAKA: Manje pričaj – više tuci!

Debeljko mokri po sebi i oko sebe. Njegovo oduševljenje postaje sve nekontroliranije, grozničavo. Ugoda prestaje i postupno ga obuzima bol. Lice mu se počinje grčiti, tijelom mu prolaze trzaji. Baka baš zamahne da ga udari, kad on jezivo zaurla.

DEBELI: La-la... Tako... Uh... Uh! Joj! Ne! Ne! Boli! Neee! Ovo je neizdrživo! Boli! Upomoć! Upoomoć!

BAKA (*spušta sjekiru*): Što je sad ovo?!

DJEČAK (*zaprepašteno*): Piša krv!

BAKA: Užas. Životinja prljava. Tu je našao izbacivati svoju nečist.

Debeli prestaje mokriti. Smiruje se, ali je u vrlo lošem stanju.

DEBELI (*cvili, plače*): Tako me je stid... Oprostite... Smilujte mi se. Meni je tako neugodno... Ali ja to jednostavno nisam mogao zadržati... Jao, kako mi je neugodno... U zemlju ću propasti... Oprostite...

BAKA: Već jesi, budalo.

DJEČAK: Ovaj je definitivno pukao sa živcima.

DEBELI (*dramatično*): Eto ga. Mocar sam! Sad ću se za sigurno još i prehladiti. Ajme meni, majko moja. Vi nemate pojma koliko sa ja bojim prehlade. Ja samo odem bos u kupaonicu i – to je to.

DJEČAK: Što ćemo sad?

BAKA (*reznirano*): Briga me za njega. Ali mi ne možemo živjeti u ovakvom svinjcu. Bože mili, kakvi smo mi mučenici!

Dohvati se kante s vodom i krpe. Čisti. Dolazi Hrvatski Radnik i pomaže joj.

DRUGI DIO

Kasnije. Sljedeći dan, možda za tjedan dana, mjesec, godinu ili možda tek malo kasnije. Debeli stoji i izgubljeno gleda pred sebe. Još je uvijek ogroman, iako je na pola prepolovljen. Sada je odjeven u velike bijele platnene hlače. Baka se vrti oko peći. Ponovno na sebi ima pregaču s natpisom PONEDJELJAK. Dječak sjedi na krevetu i rješava križaljku. Prave se da ga ne primjećuju.

DJEČAK: Koja je druga riječ za PONEDJELJAK?

BAKA: UTORAK. (*Prekida ga.*) Nego, gdje si kupio tu križaljku?

DJEČAK: Na tržnici.

PREMIJERE BAKA: Ujutro?

MEĐUNARODNA SCENA DJEČAK: Ne. Prije nego što sam došao. Navečer. Poslije podne, kad iznesu staru odjeću, knjige, ukrase, razglednice, pokvarene satove, stare knjige i onda to prodaju. Ima jedan što prodaje stare časopise, stripove i neispunjene križaljke. Kod njeđa se uvijek opskrbim.

AKTUALNOSTI

DRUGA STRANA

ONI KOJI DOLAZE...

VOX HISTRIONIS

IZ POVIJESTI

TEORIJA

NOVE KNJIGE

DRAME

BAKA: Što još poslije podne ima na tržnici?

DJEČAK (*slježe ramenima*): Uglavnom smeće.

BAKA (*zainteresirano*): Možda ću jedan dan i sama otići pogledati. Možda si nešto kupim... I što je još bilo?

DJEČAK: Svašta. Što te zanima. Vraćao sam se preko Gornjeg grada. Vidio sam neke prosjake kako leže na kartonima.

BAKA: Baš prosjake?

DJEČAK: Ne znam što su. Na zid su naslonili transparente i samo leže na tim kartonima.

BAKA: Jesu ih tjerali?

DJEČAK: Danas nisu. Nitko ih i ne gleda. Ja sam ih malo gledao pa sam otišao. Dosadni su. I Bogu su više dojadili.

BAKA: To su ti bili radnici.

DJEČAK: Neka im. Što im ja mogu.

BAKA: Vidiš... (*Osvrće se oko sebe, zadovoljno.*) Oni nemaju ovo što mi imamo.

DJEČAK: Ne znam.

Šute. Baka oklijeva. Pokušava nešto reći unuku, ali se premišlja. Vidi se da je nešto muči.

DJEČAK: Što je?

BAKA: Reci mi iskreno, po duši, kakvi su izgledi za posao.

DJEČAK: Neću više raditi. Dosta mi je. I sama znaš kako mi je bilo kad sam bio komunalni redar...

BAKA: Misliš onda kad si bio smetlar? Što fali? Donosio si tih dana kući skoro više nego maca. Priznajem, nije uvijek lako biti smetlar, ali isplatilo se.

DJEČAK (*prevrće očima*): Smetlar. Dobro. Ali to nije bilo ništa kao onda kad sam dva mjeseca bio čovjek-sendič. (*Razmišlja pa lane.*) Hrvatski Radnik je i tako glupa životinja. Ali, bio on po genima komunist, ili čak ovaj naš udomačeni fašist, razjebat će ga ovaj naš hrvatski kapitalistički sivođa, ovako ili onako.

BAKA: Ne psuj. I ne teoretiziraj. Što je tom poslu falilo? Samo hodaš okolo s onim tablama i boli te guzica. I ja bih tako nešto, Boga mi ako ne bih.

DJEČAK: Znaš i sama da su me ponižavali i rugali mi se.

BAKA (*odmahuje rukom*). Ma ne vjerujem... To uopće nisu loši poslovi. Koji ti je bio bolji?

DJEČAK (*zamisli se*): Čovjek-sendič je bio svakako strašniji. Napadali su me na ulici, smijali se. Najviše djeća. Lijepila su mi žvakače straga, na oglas. (*Oklijevajući, postideno.*) Jednom su mi prišli... neki... i nacrtali mi sprejom... kurac na grudima.

BAKA (*stavlja ruku pred usta, zapanjeno*): Ma što veliš... Nikad mi to nisi pričao. Tko su bili ti?

DJEČAK: Ne znam. Neki manijaci.

BAKA: Mamlazi. Sram ih bilo.

Ogorčeno rastvara kožnu jaknu i pokazuje džemper s velikim tulipanom na grudima, ispod kojeg zlatnim koncem izvezeno piše HVALA ZA ŽIVOT.

DJEČAK: Ali otkad se ovako oblačim, više me ne diraju. Evo, bakice, obukao sam ovaj novi što si mi ga naštrikala.

BAKA (*ozareno*): Je l' tako da je lijep? Sreća tvoja da je maca toliko štrena vune dokoturala.

DJEČAK (*bijesno se zakopčava, podiže kragnu*): Da. Sreća moja.

BAKA (*promatra ga ponosno i pomalo zadivljeno*): Kako bi se i usudili. Izgledaš – štrašno!

DJEČAK (*potišteno*): U pravu si. Baš izgledam štrašno.

Debeli se tog trenutka trgne i zagleda se u Dječaka, pa se onda počne osvrutati oko sebe, diviti se i čuditi.

DEBELI (*gledajući u dječaka, zadivljeno*): Baš divlje... Odlučno, srčano.

BAKA (*razočarano*): Evo, oživio on, opet.

DJEČAK: Nije istina. Ne bacajte mi pijesak u oči. Posve mi je jasno da izgledam kao idiot.

DEBELI: Ne pretjerujte. Ljudi previše brinu zbog svog izgleda. Svog značenja. Do javnog mnijenja. Iako ni ne naslućuju... No, da. Možda je tako i u redu. Svi drugi i sve drugo postoji samo kroz nas. (*Kihne.*) Oni su samo slike koje će jednom nestati i riječi koje će se izgovoriti. Jedva čekam... Da prestane sav taj bijes. To je jedno mišljenje... (*Ponovno kihne.*) Ja ću se ovdje stvarno prehladiti.

BAKA: Niste se trebali onako gadno zapišati. Ko konj.

DEBELI: Tko – ja? Ma ne bi ja... Sigurno ne svojevolumno.

DJEČAK. Baka vas je oprala. I pod. Sve je oprala. (*Zavali se i uzima križaljku.*) Ja njega više ne mogu ni gledati ni slušati.

DEBELI (*zahihće se*): Ma niste trebali...

BAKA: A što sam drugo mogla. (*Izbjegavajući lascivnu asocijaciju. Tobaže prijekorno.*) Nije ovo javni zahod, ne možemo živjeti u toliko groznoj količini odvratne i usmrđene javne pišaline... Sva sreća da ova pišalina još uvijek nije i... (*Oklijeva.*) Pa reći ću – usrana. Odoše nam u... neku stvar... ekološki proizvodi. (*Rezimiraju.*) Ovo je ipak Hrvatska. Čuvajte to što imate.

DEBELI: Meni je sad malo neugodno... Zasično ste me vidjeli golog, što stvara neki vrlo delikatno odnos između nas dvoje, ne do kraja definiran, a opet...

BAKA: Navikli sam ja na grozne stvari. Nije mene život mazio.

DJEČAK: Ne brini. Naribala je i tebe i pod onom četkom na štapu. Nije prljala ruke.

DEBELI (*iznenadeno*): O, nove hlače. I to bijele. Istina, malo su grube...

BAKA: Nisu grube, samo su vrlo čvrste. Praktički nepoderive. I sasvim su nove. Šuti i budi zadovoljan.

DEBELI: Otkud vam moj broj?

BAKA: U tome je i bio problem. (*Tajanstveno.*) Ali, eto, našlo se.

DEBELI: Ja ne znam kako da vam zahvalim...

BAKA: Maci zahvali.

DEBELI: Maci?! Vi se šalite...

BAKA (*uvrijedeno*): Mi se šalimo, je li? Sigurno ćeš reći da se i maca šali. Nezahvalniče. Stidi se. (*Dramatično.*) A toliko se za tebe namučila. To moćno, ple-

menito stvaranje za tebe je pojurilo preko svijeta, preko mora, kroz zemlje i stoljeća, kroz prostor i vrijeme, da pronade tvoj broj. Jer nema više takvih stvari, te kvalitete, u našem vremenu. Od navoštenog su platna, više nećeš prokisknuti. Njih ti je sašio najbolji stari krojač jedara u luci Plymuthu, koji je svojedobno opremio neke od najslavnijih jedrenjaka... Misliš da se takvo što kupuje na konfekciji?!

DEBELI: Naravno... Nema mog broja na konfekciji. Ja i inače nosim sve rukom rađeno, a pogotovo u ovim okolnostima, kad sam se još i povećao. Ali... (*Zburjeno.*) Velite – maca?

BAKA: A tko drugi? Mislite da bismo vas mi mogli i pomaknuti? Ona vas je nazad i na noge podigla. Nježno, zubima. Njoj je to ništa.

DEBELI (*prestravljen*): I maca me je držala u zubima?!

BAKA: Ne boj se mace. Sebe se boj, čovječe.

Debili se duboko zamisli. Onda se počne komešati, meškoljiti. Pocrveni. Kao da bi nešto rekao, ali neugodno mu je.

DEBELI (*zastenje*): Joj... Ssssss... Ovo je za poluditi...

BAKA: Što je sad?

DEBELI: Ma ništa. Samo...

BAKA: Nešto očito je.

DEBELI (*muca, oklijeva*): Gospodo... Draga gospodo... Meni je zaista teško ovo vas upitati... Uopće... Tako nešto i izgovoriti...

BAKA: Hvala Bogu da je i vama nešto teško izgovoriti...

DEBELI: Ne znam, možda me niste dobro isprali... Strašno svrbi. Ništa vam ne prigovaram, bit će da je zbog sapunice... Pa, kad ste već toliko za mene učinili, biste li bili ljubazni da mi još malo pomognete? Biste li me počesali... malo... dolje... po jajima?

Baka ga zaprepašteno pogleda. Dječak ispusti križaljku. Muk.

BAKA: Molim?!

DEBELI: Velim, biste li me počesali... malo... Strašno svrbi.

BAKA: Po jajima?!

DEBELI: Jajima, mudima, testisima, kako volite. Samo pitam.

BAKA (*razgoropadi se*): Ja da te češem po jajima?!

DEBELI: Ne-ne-ne-ne! Pardon. Samo malo. Ne mislim ništa seksualno, daleko od toga. Ali... malo...

BAKA (*hvata dah*): Ja... Ja ću...

DEBELI: Onda?

Baka krene na debelog tako ljutito kao da ga je spremna ubiti, ali radio iznenada zatrešti.

RADIO: "Posljednja vijest! Skandalozno. Viši Um, očito u dogovoru s još nekim, sumnja se na Veliko Rotacijsko Polje, odlučio je da se država Hrvatska ukine, a svim njenim stanovnicima redom da se odreže visoka novčana kazna. Na isti način namjerava se postupiti i sa svim susjednim državama, a onda u kasnijoj fazi i sa svim ostalim državama. Cilj im je, navodi se u priopćenju, u ovom dijelu svemira instalirati crnu rupu. Motivi tako neshvatljivih postupaka Uma i Polja, nisu nam još sasvim razvidni. Nagada se da bi naša država mogla biti ukinuta prva zbog sveopće pokvarenosti. Javljat ćemo se s novim vijestima čim i ako pristignu... A sad nastavljamo s glazbenim brojevima."

Zaori glazbeni broj. Baka gasi.

BAKA: Ma jesi li ti čuo ovo?

DJEČAK: Bolje globa nego nešto još gore. Netko je mogao završiti i u zatvoru...

BAKA: Ma ne vjerujem ti previše u to. To je jedan, kako ono zovu, novinarski...

DEBELI (*zaurla*): Senzacionalizam! Tu riječ tražite! Ali to ipak nije senzacionalizam! To je istina! Živa istina!

BAKA: Nema tebi pomoći, budalo blesava.

DEBELI: Pomozite mi, pomozite mi... Kad bi nekog bilo da mi pomogne... Sav novac bih mu dao, čitavo svoje imanje... (*Dere se ustrašeno.*) Došlo je! Došlo je! Došao je trenutak da se ide... tamo... gdje ni sva moć, dobra i novac i sve zlato ovog svijeta ne mogu pomoći... (Pogleda u baku.) Koji je danas dan? Aha – piše PONEJELJAK.

BAKA: Ma nemoj, i na tarabi je pisalo, neću reći što, pa se jedan gadno... prevario.

DEBELI: PONEJELJAK, UTORAK, SRIJEDA, meni je svejedno... Svaki dan je meni isti... Veselim se samo onom u kojem ću nestati, ishlapati, kad će zlo konačno iz mene izdušiti, a taj, o kunem vam se, dolazi.

DJEČAK: O, ovaj će me izluditi.

BAKA: Pusti ga. Jednom će već otići, jednom mora otići.

DEBELI (*molećivo*): Pustite me... Jadan sam kao i vi...

DJEČAK (*s prezirom, gledajući poprijeko debeljka*): Nisi ti jadan kao mi, ni približno, ti bogati debeli gade.

BAKA: Istina. Taj se kupa u slasti i masti. (*Dodaje.*) I vlasti.

DJEČAK: Jako duhovito. A ja se osjećam jadno i poniženo. Ne ti. Nitko me ne poštuje. Svi me ignoriraju. Ignorira me se kao čovjeka i... i... i...

DEBELI (upada mu u riječ): I kao društvenu pojavu, je li?! To si mislio reći? Vidiš kako znam. Ja sam ogromno skladište riječi, štoviše, sam jedna vreća ispuunjena tek riječima...

DJEČAK (*baki*): On se s nama zajebava. (*Za sebe.*) Jadno. Osjećam se kao da me je netko naguzio.

BAKA: Nemoj, čedo moje, da te netko čuje kako govoriš takve riječi. Nisi valjda peder, prva bih te se odrekla.

DJEČAK: Nisam, bako. Nitko živ danas ne razumije kako mi je. A tu smo baš zbog takvih kakav je on. Hajde reci, Debeli, je li to istina?

BAKA: Hajde, odgovori Dječaku. Reci bilo što u svoju obranu.

Debeli ne odgovara. Kao da mu opet postaje gore. Vraća se na ono svoje staro, samo sad samo plače i stenje.

DEBELI (*blebeće kroz plač*): Nitko živ ne razumije kako je meni. Ja vas razumijem da me ne razumijete, (*Okreće se baki.*) plemenita gospodo, (*Dječaku.*) štovani mladiću, (*Uljudno im kimne.*) jer ja isto imam samo razumijevanja za sebe. Samo ja uistinu samog sebe žalim. Briga druge za mene. I briga mene za druge. Samo neki su me pročitali, što neki – mnogi. Kažu, kriv je, pljušte optužbe sa svih strana, pa neka mu onda tako i bude. Priznajem, istina je – svi znaju. A ja najbolje znam što drugi znaju. Danas se potvrđuje moje angažiranje u mutnim radnjama, političkim intrigama i doušničkim poslovima u svim sistemima. Da, da. (*Manje se žali, postaje agresivniji.*) Otvoreno vam priznajem da sam špijun, ja, sluga svih režima. Priznajem da sam ja bio Arafat, Radar i Sava 1, priznajem da sam bio Miki, Pastir i Sova, priznajem da sam to i sada. Nadalje, priznajem svoj udio u politici i krupnom kapitalu, (*Likuje.*) ha – što mi možete, kod mene kupujete hranu, zbog mene gladujete. I zbog toga – umjesto hvala – jedino sam htio to reći, ma krepajte, stoko jedna, baš me briga! Crknite, evo sad vam velim, od srca. Ja sam slika vašeg kapitalizma, vaše pohlepe, žudnje koju nećete nikad uspjeti do kraja zadovoljiti, vi odrpanci

što se odijevate u mojem dućanu, rasipnici, vi koji ništa ne trošite, došli ste i kupili glad od mene. (*Prkosno.*) Što mi možete?! Što je to što mi možete, ili čak – što ja uopće mogu s vama, i još gore – što ja, bijedan, mogu sam sa sobom.

BAKA (*dječaku*): Izgleda da je prilično napet.

DEBELI: Naravno da sam napet. Pucaju mi živci i ako ovo brzo ne prestane, ako ne izađe, ja ću, kunem vam se, jednostavno eksplodirati.

BAKA: Nemojte samo ovdje, nije prošao ni tjedan dana da sam sve očistila, bilo je to u SRIJEDU.

DEBELI: SRIJEDA! SRIJEDA! SRIJEDA! Mislite li da je meni lako živjeti s tolikom napetošću? Mislite li da je bilo jednostavno odigrati tu odgovornu ulogu, ali ja sam je iznio na svojim leđima, od početka do kraja, dobrovoljno i potpuno sam. O, zlobnici! Mislite li da je lako sudjelovati u prokazivanju, objedama, političkim namještaljkama i noćnim ubojstvima, znate li vi koliko je to samo posla za jednog čovjeka? Ali što onda, nisam se žalio, učinio sam što sam morao i onda samo raportirao: vrlo kneže, prinče grada, zadatak izvršen. Vi nemate pojma koliko mene bole leđa od toga, i ruke, osobno sam nosio skele kad su sudske procese montirali, praznio hangare i obore, osobno tovario šleper.

Začuje se tiho grebanje po vratima. Oni prestanu i načuje uši. Grebanje postaje sve glasnije. Vrata se potresaju. Baka se prva trgne.

BAKA (*tepajući*): Ah, Bože mili, pitam se što nam je to maca sad donijela?!

Sablasna rika. Na vratima se pojave dva jarka svjetla, dva blistava zastrašujuća oka. Stvari počnu podrhtavati, žarulja se zanjiše i žmiga. Zidovima šaraju sjene. Debeli je u košmaru, strepi. Svjetla nestanu. Kad zastrašujući urlik utihne, žarulja se polako prestane zibati, a predmeti još malo vibriraju dok se ne smire. Ulazi radnik. Baka, sva vesela, unosi u prostoriju nove novcete dječje cipeliće broj dvadeset osam.

DJEČAK (*s olakšanjem*): Maco! Zvijeri pravedna!

BAKA: Zlato malo. (*Ponosno.*) Dobra je naša mačka. Vi nemate pojma što ona nama znači, koliko se brine za nas, što nam sve donosi. Malo bi bilo reći da nas ona hrani i oblači – ona se odšulja, sam Bog zna kuda ona to sve ide, ali bogme, nikad se ne vraća

bez plijena. Komadi mesa. Konzerve iz ratnih rezervi i dvopek. Topli zimski kaput za baku. Prst s velikim zlatnim pečatnjakom za mog malog. Frižider, televizor i videorekorder, krmivo za prihranu, usjeve, traktor sa svim priključcima i cijelu vreću štekera. Ali sve smo to prodali, da imamo od čega preživjeti. Draga naša mala maca, da je nema, trebalo bi je izmisliti.

DEBELI (*nikako se ne može smiriti, drhteći*): Velite – maca?! Maca! Upomoć! Vi to nazivate macom? To nije maca, to je mitološko biće, to je strašni predpotopni sabljasti tigar! (*Urta.*) Upomoć, sve će nas poklati! Uzbuna! UTORAK! Ide Maca! Maca-Maca-Maca!

DJEČAK: Smirite se. Otišla je.

DEBELI: Ne! Ne! Ne vjerujem!

BAKA (*zaplješće*): Istina, Božja istina. Gotov si. (*Mune Dječaka laktom, zadovoljno.*) Vidi ga, sam se sa sobom svađa.

DJEČAK: Zar si to tek sad primjetila?

BAKA (*ponosno*): Vidi što naša Maca može... Ako ništa, onda barem utjerati strah u kosti.

DEBELI: Ne plašite me radnicima u plavom. Samo njima ne! Oh, oh! (*Za sebe.*) Moramo to smjesta riješiti.

Vadi iz džepa papirić i olovku i brzo nešto piše. Pruža papirić radniku, koji ga i ne pogledavši spremi pod kapu.

DEBELI: Tako. Evo ti to! Ja ti želim nešto dati. Zapravo, želim ti dati sve blago ovoga svijeta. Nazovi ovaj broj i napraviti ćemo ti kreditnu karticu! Samo na tvoje ime.

BAKA (*udara ga laktom, šapće*): Što će jednom hrvatskom radniku kreditna kartica? Budalo jedna. Otkud će on to platiti?!

DEBELI (*razljuti se*): Kako me tako nešto pitate? Ima on pologa. Od krvi će svoje platiti. Plazmu ćemo izvaditi, ostalo baciti u smeće. (*Vikne radniku.*) Čekaj! Valjda ćeš prvo reći hvala! (*Opali mu žestoku pljusku.*) Evo ti. Sad idi.

Radnik ode. Dječak i Baka se smiju, vesele se, to ih je urnebesno zabavilo. Dok oni likuju, Debeli, koji se nakratko dekoncentrirao, nastavlja dalje po svom kao da se ništa nije dogodilo.

DEBELI: Zar je vama do šale? Stvarno, vama je, vidim, do šale...

Dok Debeli govori, oni sjedaju na ležaj, udaraju se lak-tovima i cerekaju se. Dobacuju mu. Debeli crveni u licu, znoj mu izbija na čelo, prestrašeno podiže ruke i nezau-stavljivo blebeće.

DEBELI (*zaurla*): Sve priznajem!

BAKA: Što priznaješ?

DEBELI (*skrušeno*): Priznajem da sam u ratu ubijao civi-le. Sad kad se otkrilo. Ne velim da nisam, ali što im ja sad mogu, tko im je kriv što nisu i oni pa su sad zavidni.

DJEČAK: Je li to istina?

DEBELI (*vrisne*): Ne! To uopće nije istina. (*Izvrđava, ku-kavički.*) Otišao sam da bih ubijao, kunem vam se, imao sam najbolje namjere, ali ništa nije bilo od to-ga. Naravno da sam odmah pobjegao, dao sam pe-tama vjetra čim se pripucalo. Proveo sam rat skriva-jući se po podrumima među ženama i djecom, eto to je prava istina. Nije da ih nisam sve želio poklati ovom svojom vlastitom rukom, ali ništa iz toga nije ispalo, ja za takve stvari jednostavno nemam muda. Ali bio sam u mislima s njima dok su ih rešetali, pi-kali noževima i uokolo vatrice podlagali! (*Objavljuje.*) Ali ja nemam ni za to muda! Nemam muda! Nemam muda! Nemam muda! Oh, kako mi je samo neugod-no, štiti, ti izdajnički glasu.

Dok govori stavlja obje ruke na usta ne bi li se nekako obuzdao, ali u tome ne uspijeva. Baki i Dječaku presta-je biti smješno.

DJEČAK: Zaguraj mu krp u usta.

BAKA: Kako? Već je tri pojeo.

DJEČAK (*stavlja ruke na uši*): Ne zanima me. Samo ne-ka prestane. Zovi macu, učini nešto.

BAKA: Bojim sa da tu maca ne može ništa učiniti.

DJEČAK: Učini ti!

BAKA: Ja mogu još manje. Eto gdje nas je dovela ta slo-boda govora. A kad sam ja rekla – ne te izbore, ne!, nije to za nas – nitko me nije slušao.

DEBELI: Kakvi izbori! Nemam ja izbora, ja jednostavno moram... lako ja na tim izborima uvijek pobjeđu-jem... Naravno, kad namještam i lažiram...

BAKA: Ne prestaje se sramotiti!

DJEČAK (*šapće Debelom*): Bolje ti je da štitiš ako stvar-no ne želiš završiti na sudu.

DEBELI (*panično*): Neću, neću! Neću na sud! Branit ću

se, kunem vam se, i to vrlo uvjerljivo, moja obrana će biti zasnovana na mom kukavičluku. (*Ljutito.*) Tko mi što može! Vjerujte mi, ovo je stvarno previše, protestiram, duboko sam ogorčen takvim stvarima. I tim... mislima. Fuj! Kako samo odvratno insinui-ram, može me biti sram. (*Naglašava.*) Mene kao kul-turnog i uljudenog čovjeka može biti jednostavno – sram!

BAKA: Točno. Kakvo ponašanje. Gdje je tu kultura? Otu-žno.

DEBELI (*plačljivo*): Imate pravo, veleštovana gospođo. Ovo je velika sramota. I to ne samo za mene već za sve vas.

DJEČAK: Daj izduši već jednom. Izgovori se. Samo splet-kari. (*Sklapa ruke.*) O, Bože. Samo malo mira, tiši-ne...

Grune glazbeni broj. Baka skoči s ležaja i brzo poku-šava ugasiti, ali ne da se. Pjesma za sve uzraste.

DEBELI (*zapjeva*):

“Pile moje
popij vode
dragi rode...”

Dječak začepi uši dok Debeli pjeva, Baka pokušava ugasiti radio, kad joj to nakon više pokušaja nekako uspije, Debeli nastavlja sam. Pjeva, hropće, kašlje, is-paljuje salve vjetrova, a usput i pljuje na sebe i oko se-be. Mučna drama na njegovu licu, onda znaci olakšanja. Kad završi, neko vrijeme samo teško diše. Debeli još malo splasne. Smiri se. Tišina.

DEBELI (*s olakšanjem*): Uh, ovo je bilo gadno. Kakav na-padaj.

BAKA (*oprezno*): Je li to – dušiti – ima kakve veze s – dušom?

DJEČAK: Promatrajući Debelog, definitivno ima. Nešto se s njim događa.

BAKA: Ali kad jednom izduši, upozoravam te, više naprosto neće imati duše.

DEBELI: Upravo supro... tno, ah, draga gos... pođo! Tek tada ću biti sama duša. Tek kad se oslobodim ovog... (*Pljusne se po trbušini.*) ovog trbuha...

BAKA: Misliš tijela?

DEBELI: Svejedno.

Šute. Baka dolazi do ogledalca i u njemu promatra

PREMIJERE
MEĐUNARODNA
SCENA
ONI KOJI
DOLAZE...
AKTUALNOSTI
DRUGA
STRANA
VOX
HISTRIONIS
IZ POVIJESTI
TEORIJA
NOVE KNJIGE

DRAME

svoje lice. Debeli se primirio. Dječak zijeva i sanjivo se proteže.

BAKA: Kako sam umorna. Čega sam se sve danas naslušala.

DJEČAK: Istina. Dosta je bilo, Debeli, za danas. Zauvijek. Ne serinjaj više. I ne pjevaj više, koliko god pjesma lijepa bila. (*Zijeva.*) Moram spavati.

BAKA: Tako je. Moramo spavati. Rano ustajemo, jer već sutra radimo. (*Glumi pospanost, usiljeno zijeva.*) U koliko ti ono, sutra ustaješ?

DJEČAK: Još ranije. (*Pogleda Debelog.*) Što ćemo s njim?

BAKA: Ne znam. Ignoriraj ga. Možda će sam otići.

Debeli je potonuo u svojevrsni stupor. Baka mu maše rukom pred očima. Dječak se sprema leći.

BAKA (*tiho, Dječaku*): Dobro je. Zašutio je.

DJEČAK: Bako, hoćeš li mi ispričati priču prije spavanja?

BAKA: Hm. A koju?

DJEČAK: Onu. O onoj trojici...

BAKA: O tri došljaka putnika?

DJEČAK: Da. Tu.

Baka se malo premišlja, namješta, a onda počinje. Tijekom njezina pripovijedanja Dječak pažljivo sluša, sve upija i duboko proživljava. Debelog nije briga i ne prati priču. Zabavljen nekim svojim unutarnjim doživljajem, pravi spore kretnje rukama i glavom, kao da pleše.

BAKA: Pa dobro. Ovako. Jednom davno, siromašna obitelj ispeče kruh za blagdan. Kada dođe vrijeme večeri, oni se okupiše oko stola i htjedoše blagovati, ali upravo tad putem do njihove kuće naiđoše tri putnika. Prašnjavi. Umorni i neraspoloženi od puta. Vojnik, svećenik i trgovac bijahu ta tri putnika. Čim su ušli na njihova vrata, došljaci zatražiše vode i hrane. Učiniše to grubim glasovima. "Dajte nam taj kruh", reče svećenik, "jer ću vas ja prokleti." "Ja ću vas ubiti", doda bez oklijevanja vojnik. "A ja ću vas u ropstvo baciti", reče im trgovac. Domaćini im bez riječi dadoše kruh koji došljaci smjesta počеше pred njima lomiti i među sobom dijeliti, i još su im poslije dali sve što su ovi od njih zatražili. Kad su se dobro najeli i otpočinuli, ovi odoše. Siromasi odoše sjediti za praznim stolom u šutnji i žalosti. I tako to potraje, sve dok otac obitelji na ustade i reče ukućanima: "Nema veze. Neka su uzeli onaj

kruh i što su već god htjeli i otišli. Mi smo i tako već odavno prokleti, mi smo mrtvi, odavno smo u roblje bačeni, što je opet isto kao i to što smo prokleti i mrtvi." (*Vedro.*) Gotovo. Voliš ti ovu priču, je li?

DJEČAK (*lagano tonući u san*): Najviše od svih, bako. Hvala ti.

Baka ga pokriva. Dobro ga ušuška, potom tiho na prstima odlazi do svog ležaja. Dječak kao da je odmah usnuo. Rasprema svoj ležaj dok pogledava Debelog kalulirajući bi li se pred njim skinula. Skida samo šircil.

BAKA: Tako. Nema više tih dana. Dosta ih je.

DEBELI (*tiho*): Gospodo...

BAKA: Šuti, debeli. Mali spava. Gadno si nas razočarao. Prije smo mislili da si nam samo neprijatelj, kojeg bismo, doduše, najradije ubili, ali sad je jasno da si još gori. Što nam ti uopće želiš reći?

DEBELI: Ništa. Samo puštam na govornicu.

BAKA: A zašto? Stvarno, reci – zašto? Što ti je sve ovo trebalo?

DEBELI: Ne znam. Ali samo znam da ovo moralo izaći iz mene. (*Ponavlja kao obuzet.*) Moralo je. Moralo, moralo...

DJEČAK (*ustaje, baki*): Ne mogu ovako spavati. Ajmo ga jednostavno zatući.

BAKA: Ubojstvo nije rješenje.

DJEČAK (*polemički*): Pa dobro. Ali što je onda rješenje?

BAKA (*slježe ramenima*): Ubij me ako ti znam reći.

DJEČAK (*zatečeno*). Pa sad si rekla da ubojstvo nije rješenje.

BAKA: To sam rekla?! Bit će da mi se omaklo.

DEBELI: Ubojstvo svakako nije rješenje. To je istina. Na žalost, to sam shvatio prekasno. Već sam se bio jako udebljao, ali onda... Onda... Jučer je to bilo... Kao da sam progledao.

DJEČAK: A zašto si to tek jučer progledao?

DEBELI: Nemam pojma. Jučer ujutro kad sam se probudio... Netko... Ne netko... Nešto. Nešto mi je reklo.

BAKA: Netko ili nešto?

DEBELI: Zapravo nemam pojma. Netko ili nešto.

Dječak ustane i sjedne za stol. Sjedne i Baka. Debeli se malo približi, ali ne sjedne. Oni ga, izivcirani, zajedno zgrabe za ramena i posjednu.

DJEČAK: Sjedi i šuti. Što si toliko živahan.

Debeli postane potišten, gotovo tužan, na neki nedokučiv, ali zasigurno bolan način.

DEBELI: Jutros... Odjednom, sve mi se počelo gaditi.

Nešto sam ružno sanjao, probudio sam se sav u znoju... Pogledao sam se u ogledalo, prije nego što ću se obrijati i otići na posao i onda mi se sve odjednom zgadilo... (*Mršti se, kao da će se pobljivati.*) I sad mi se gadi, još i više. Evo, ni drugi dan ne prolazi.

BAKA: Što ti se gadi?

DEBELI: To lice što sam u ogledalu ugledao nasuprot sebi. Pa onda moja žena. Djeca. Pokvarena, raspojasana, nezasitna, izdajnička dječurlija moja. Moj stan. Moj dom. Moj svijet. Vaš svijet. Svačiji. Sve. Baš sve.

DJEČAK: Onda je to isto, kao i meni. Možda smo ipak neki rod, poslije svega...

DEBELI (*ne sluša ga*): Sve mi se gadi. I vi mi se gadite. Oprostite što vam tako govorim, ali si ne mogu pomoći...

BAKA: Neka vam, gospodine. Iskrenost je u ovoj kući uvijek bila na cijeni...

DEBELI: Ne prekidaj me, zla starice. To se i na tebe odnosi.

DJEČAK (*poskoči, stišće šake*): Ne razgovaraj tako s mojom bakom, jer ćeš dobiti svoje. (*Baki.*) Ovo je već problem. A ako je problem... (*Vadi pištolj.*) Trebamo to i riješiti.

Debeli se od srca nasmije kad mu dječak zaprijeti pištoljem.

BAKA: Pucaj, pucaj.

DEBELI: Pa pucaj, mali. Samo ćeš mi pomoći. Napravi mi još koju rupu pa ću još brže izdušiti. Ovako!

Počne pištati kao da duši, ali to više podsjeća na zvižduke i pjev raznih ptica. Dječak i Baka su zatečeni glasnoćom i prodornošću zvuka. On se od nelagode mršti, ona uživa. Kad Dabeli završi svoju ptičju melodiju, s olakšanjem odahne. Muk i nevjerica.

DJEČAK (*trepće*): Što je bilo ovo?!

BAKA (*ushičeno*): Nemam pojma. Ali bilo je divno! (*Utišava glas, dječaku.*) Možda je on Bog? Obraća nam se mnogim glasovima...

DEBELI: Ma kakvi. To je išlo samo od sebe.

BAKA: Pa što je onda to bilo?

DEBELI: Paranoja? Prisila? Ne znam. Možda neko sinestetičko iskustvo.

BAKA: A što ti je sad to?

DEBELI: Nemam pojma.

Dječak malo razmišlja, onda sprema pištolj. Baka iz džepa vadi bočicu rakije, otpije dobar gutljaj pa daje i Debelom.

BAKA: Evo ti, popij malo da ti sredi misli.

DEBELI (*uzima*): Hvala. (*Požudno pije.*) Nisu to samo moje misli.

DJEČAK: Dobro, čije jesu da jesu. (*Baki.*) Što ćemo s ovim luđakom? Ti mu još daješ da pije.

DEBELI (*uvrijeđeno*): Samo govorite da sam lud. Neće mi biti prvi put da to slušam. Govore mi da sam luđak i pijanac. Pa dobro. Jesam, ako vas to veseli. Zadovoljni? I što mi možete? (*Gleda unuka pa baku.*) Ali u drugom je stvar. Ja samo više ne želim živjeti među ljudima. Kakvi ste, jedino vas pijan još mogu gledati. Ne znam je li veća vaša glupost ili ubilaštvo.

BAKA: Naša?!

DEBELI: Da. Vaša. I moja. Svačija. Sveopća. I ja sam bio trgovac i ubojica i zato dobro znam što govorim. Ne kajem se! Ne tražim praštanje. Kaznu tražim! To, to sam zaslužio.

DJEČAK: Pa ako baš to želiš, mogu ja tebe opaliti jednom po zubima. Ništa lakše. Dapače, bit će mi drago.

Dječak zamahne kao da će ga udariti, ali ga Baka zaustavi. Debeli je podigao ruke, brani lice.

DEBELI (*zapanjeno*): Ti bi mene tukao, mladiću?! A zašto? Što sam ja to tebi napravio? Kakvo sam ti zlo učinio?! Zašto si nasilan? (*Čeka dječakov odgovor.*) No?

BAKA: Bože, Bože...

DEBELI: Što – Bože, Bože? Ništa tu, gospodo moja, ne valja. Ništa što je od tog roda, ništa iz krila Abrahama.

Šute. Baka nakon posljednjih riječi postaje bijesna, dok je Dječak, naprotiv, potišten i tužan.

DJEČAK (*oklijevajući*): Nisam nasilan. Samo ti želim pokazati kako stvari stoje.

PREMIJERE

MEĐUNARODNA
SCENA

ONI KOJI
DOLAZE...

AKTUALNOSTI

DRUGA
STRANA

VOX
HISTRIONIS

IZ POVIJESTI

TEORIJA

NOVE KNJIGE

DRAME

DEBELI (*uvrtijedeno*): Sila! Samo to znate. Sramota.

DJEČAK: Ne razumijem te i ne želim te razumjeti. Znam samo da mi nešto radiš iza leđa. (*Prezrivo pljune pred Debelog.*) I tako cijeli život, ti bogati, ti silni.

Dječak ogorčeno sjeda na stolicu, stvalja glavu među dlanove, ne želi više ni pogledati Debelog.

DJEČAK (*jadno prigovara*): Sve ću vas pobiti, kunem vam se...

DEBELI: Ne zaklinji se. I ne vadi više onaj pištolj, ni pušku, ni išta slično. Nikog ti više nećeš ubiti. (*Sarkastično.*) Ubiti! Misliš li da je to samo tako.

BAKA: Pa i je. Ljudi se svaki dan ubijaju.

DEBELI (*odmahuje rukom*): Glupost. Ubojstvo je samo-ubojstvo.

DJEČAK: Kako to?

DEBELI: Shvatit ćeš jednog dana.

Šute.

DJEČAK: A kad bi Bog mogao...

DEBELI: Kad bi Bog mogao – što?

DJEČAK (*tronuto, sliježe ramenima*): E pa onda... Ako je tako... Ja više nemam što za...

BAKA: Dijete, daj ne seri. I prestanite o tom razgovarati. (*Vrti se uokolo, gleda kako bi promijenila temu.*) Ma nego... Gdje je ta moja maca? Vrijeme je ručku, a nje nema. (*Otvora vrata i viče van.*) Maco! Maco! Vrijeme je ručku. Gladni smo... Dođi i donesi nešto!

DEBELI: Ne opterećujete li malo previše tu svoju slavnu macu? Znate, to je velika odgovornost za jednu mačku.

BAKA: A što to?

DEBELI: Pa to. Hraniti ljude.

DJEČAK (*zbunjeno*): Što je to – ljudi?

BAKA (*lakonski*): Nije njoj ništa teško.

DEBELI (*nakon što je malo razmislio*): Zapravo – imate pravo.

Baka uzima kantu s prljavom vodom.

BAKA: Idem baciti prljavu vodu, a usput ću pogledati gdje je maca. Pazi na njega da opet nešto ne učini.

Dječak čeka da baka izađe, odlazi za njom, provjerava je li se dovoljno udaljila. Kad se uvjeri da je daleko, vraća se i napeto kruži oko Debelog. Debeli si masira korijen nosa, kao čovjek kojeg strašno boli glava.

DJEČAK: Pitam se, što bi vaši rekli na sve ovo?

DEBELI: Ništa. Ja više s njima ni ne razgovaram. Ni oni sa mnom, u posljednje vrijeme. Oprezno se zaobilazimo. Ali iza leđa, gledaju kako da mi napakoste. Tako me kažnjavaju. Uostalom... Čekaju samo da odapnem. Misle da će se tada preporoditi, kad ja nestanem kao prepreka. I, očito, želja im se ispunjava. Ali oni to samo misle. To da će se preporoditi.

DJEČAK: Svatko ima pravo na svoje mišljenje.

DEBELI: Da. i to je velika šteta. (*Masira si nos.*) A znate li kako oni misle? Iako su sasvim sebični, oni ne razmišljaju o sebi, već o slici o sebi. Samo do toga mogu doprijeti. I kad pate, uživaju u svojim površinim, lagodnim mislima. (*Prezrivo.*) Oni uopće ne znaju misliti čak ni o sebi. Jer kad misliš... Pa to je svađa, to je prezir i gnjev, to je krvavi rat... (*Udari se šakom u prsa.*) ovdje u grudima. (*Srdito.*) I zato oni ne pružaju priliku sebi da se poprave, samo dublje tonu u svoje zablude.

DJEČAK: Jednom će se popraviti.

DEBELI: Kako?

DJEČAK: Ne znam. (*Tajanstveno.*) Barem jedno od njih. Svima to i tako nije suđeno, to uspijeva samo rijetkima. I vi ćete to primijetiti.

DEBELI: Sumnjam. A otkud vam to?

DJEČAK (*smješka se*): Jednostavno znam.

Šute. Dječak ga gleda ravno u oči, strogo, ali bez osude.

DJEČAK: Zašto se takvi prema svojoj kćeri?

DEBELI: Prema Maloj? O čemu ti to govoriš?

DJEČAK: Dobro vi znate.

DEBELI: Što ti imaš s njom? Ti i moja Mala?!

DJEČAK (*mrko ga gleda*): To je naša stvar.

DEBELI: Ti i ona?!

DJEČAK: Da.

DEBELI: Ali... (*Naglo zašuti.*)

DJEČAK: Izgovorite to što ste započeli.

DEBELI: Ništa. Samo...

DJEČAK (*agresivno*): Samo – što?!

DEBELI: Ništa. Velim, samo ne znam...

DJEČAK: Što bi ona radila sa mnom, je li?

DEBELI: Ruku na srce, i niste neki skladan par. Izgleda mi nemoguće. Ona je ipak jedna... Ali... Otkad je obojila one svoje divne uvojke...

DJEČAK: Kaže da ste joj život upropastili.

DEBELI (*zatečeno*): Tako... (*Razočara se.*) Ne vjerujte joj. I nemojte se zanositi. Ona sve čini samo da meni napakosti.

DJEČAK: Da vama napakosti?! (*Pobjesni.*) Ja! Meni! Zbog mene! Stalno ja pa ja! Mislite li stvarno da se išta na svijetu odvija zbog vas? Vama u korist ili vama uprkos? Mislite da i sunce zbog vas sija?! (*Pocrveni u licu.*) Vi ste...

DEBELI (*upada mu u riječ, potišteno*): Znam. Ništa.

DJEČAK: Evo ga. Opet on. Vi baš sve znate, je li?

DEBELI: Oprosti.

Šute. Debeli je snuđen. Vidi se da ga je ovo posljednje snažno potreslo.

PREMIJERE

MEĐUNARODNA
SCENA

ONI KOJI
DOLAZE...

AKTUALNOSTI

DRUGA
STRANA

VOX
HISTRIONIS

IZ POVIJESTI

TEORIJA

NOVE KNJIGE

DRAME

DEBELI: Nisam znao da nekog ima. Ali moglo se zaključiti iz njezina ponašanja. Već duže vrijeme se udaljava od mene, od cijele obitelji. Posljednjih dana kao da smo joj potpuno strani. (*Nesigurno.*) Je li ljeta na mene?

DJEČAK (*sježe ramenima*): Više... žalosna.

DEBELI: Tko će samo znati zbog čega...

DJEČAK: Znat ćete vi. Valjda zbog svega onog što ste i sami izgovorili.

DEBELI: Vraga. I kao da sam ja prvi počeo... sa svim tim.

DJEČAK: Svejedno. Ali ne treba zato nastavljati. I njoj ste govorili i upletali je u sve ostalo. Pobunila se. Nije više mogla izdržati.

DEBELI: Ona dva idiota još nekako i mogu podnijeti. Ali da me ona prezire. (*Žustro.*) Ona prezire sve što jesam, sve što predstavljam. Bila je tako dobra, umiljata, ali, rekoh vam, ona sada najviše želi uništiti moj svijet. Spaliti ga, baciti u blato, oskrvnuti, učiniti ništavnim!

DJEČAK (*hladno*): Kad bi baš bilo tako. Niste razmišljali da samo neizmjereno pati? Ona samo ne želi više, sa svim tim, imati posla.

Šute. Grobna tišina.

DEBELI (*razočarano*): Gotovo je.

DJEČAK: I neka je. Ende oder Wende. To ona veli.

DEBELI: Bravo. Izgleda da joj ipak nismo uzalud plaćali njemački... Eh, dječače. Mladiću. Misliš li da je to baš ona rekla? Ni prva ni zadnja koja priča takve

stvari. Ovaj svijet će nastaviti postojati. Ovako ili onako...

DJEČAK: Maloprije ste govorili drukčije.

DEBELI: Ne znam. Ponijelo me... Nisam mogao kontrolirati. (*Pogleda ga.*) I nemojte je precjenjivati. Nije ona toliko pametna.

DJEČAK: To vi samo mislite. Vi je podcjenjujete. Iako vam je kći, uopće je ne poznajete.

DEBELI (*sumnjičavo*): Ako ima kakvo rješenje, neka izađe s njim. Na sunce. Kad bi takvo nešto imala, istog trena bi postala... carica svijeta. Dobro. Ja ne znam. Vi tvrdite da znate. U redu. Samo, otkud biste je vi toliko dobro poznavali?

DJEČAK (*oklijeva, čeka, a onda tiho i odlučno izusti*): Ona je moja djevojka.

DEBELI: Ona?

DJEČAK: Da. Ima crvenu kosu. Ona misli snove.

Debeli je isprva u šoku, onda se snuždi, kao da se pomirio sa situacijom. Šute.

DEBELI: I, koji su vam planovi?

DJEČAK: Otići.

DEBELI: Kamo?

Dječak je zamišljen, šuti, još uvijek mašta o djevojci.

DEBELI: To je pitanje, je li?

DJEČAK (*ne sluša ga, zaneseno*): Valjda će nam dati... Valjda će nam dopustiti da se tamo naselimo... Samo svoj komadić svijeta, tamo u Zelenoj Zemlji. Samo... Trebaju nam... Jake čizme. Kape. Rukavice. Noževi širokih oštrica. Lampe. (*Razmišlja.*) Uh... I još mnogo toga će nam trebati. Alat, zalihe... Dobro. To bi nam naknadno mogla donijeti maca.

DEBELI (*nakon što ga je pažljivo saslušao*): Nije li vam plan, ne želim reći naivan, ali pomalo idealističan?

DJEČAK: Možda. Ali idealizam je, pokazalo se, ionako najčvršći dio svakog plana.

Vraća se Baka. Dječak sjedne na krevet i zašuti. Baka nosi praznu kantu.

BAKA: Evo. Bacila sam prijavu vodu. (*Stavlja kantu na mjesto.*) Uh, što mi je teška. Iz dana u dan sve mi je teža. A moram je baciti – dalje, jer zemlja upija pa nam se nečist sama vraća. (*Sjedne otpuhujući.*) Macce nema. Svuda sam je dozivala. Ta je valjda... (*Oduševljeno.*) opet odjurila preko oblaka!

Baka primijeti da oni uopće ne dijele njezino ushićenje, štoviše, da su obojica potišteni i ozbiljni. Ona za gleda jednog pa drugog.

BAKA: Što se ovdje zbiva dok mene nema? Što je bilo?

DJEČAK (*promrsi*): Ništa.

DEBELI: Naprotiv, gospodo. Vaš unuk mi je upravo rekao da je u sentimentalnoj vezi s mojom kćeri.

BAKA: Što?!

DEBELI: Rekoh: djeca su nam zaljubljena. Možda ćemo se vi i ja još i oroditi. Jeste li me sad razumjeli, gospodo? Prijo?

Baka posrne. Hvata se se za srce. Da u zadnji čas nije sjela za stol, srušila bi se kao pokošena.

BAKA: O čemu on to?

DJEČAK: Čula si ga. Iako pretjeruje kao i uvijek, istina je da se volimo.

DEBELI: I oni odlaze?

BAKA: Ma tko?!

DEBELI: On i moja Mala. I to u... Zelenu Zemlju.

Baka je u šoku. Gleda Dječaka otvorenih usta, ne dolazi k sebi.

BAKA: Grenland?

DJEČAK: I tako to još prevode, zar ne?

DEBELI: Oh, Bože. (*Potreseno.*) Stvarno biste trebali razmisliti.

BAKA (*zapilji se u Dječaka, mračno*): Znači, i ti želiš stopama svojih roditelja? U propast?!

DJEČAK: Ne možete nas zaustaviti.

Šute. Baka oklijeva, onda im okreće leđa, da bi sakrila lice. Zuri u otvor na stropu.

BAKA (*nakon duge tišine*): I ne kanim. Više. Ni prije nije uspjelo. A što sam sve učinila da te sačuvam, poštedim. Zaštitim. (*Uzdahne.*) Pokrenula sam zemlju i nebesa. (*Okrene se i izdere se na dječaka.*) Nikud ti ne ideš!

DJEČAK (*uplašeno se strese*): Ali bako...

DEBELI: Možda smo mi krivi. Barem ja. Nisu djeca kriva. Danas znam da su imali pravo tako misliti. Dao sam im dobrog povoda. Pustimo ih. I oni imaju pravo na svoj jedan pokušaj i onda pogrešku.

DJEČAK: Jesi li ga čula?

BAKA (*stavlja ruke na bokove, prijeteći*): Pa ti onda

pokušavaj! (*Inatno.*) Ti pokušavaj, ali ja ću svaki tvoj pokušaj osujetiti. (*Bijesno.*) Evo! Pogledaj koliko si me uzrujao...

DJEČAK: Bojim se, bako, da ni ti tu više ništa ne možeš promijeniti. Uvijek sam te slušao. Ali s tim je sad gotovo. Hvala ti na svemu, ali... Mislim da ću sad dalje po svom.

Pogledava u ljutitu Baku, pa onda u Debelog, ali od njega ne dobija podršku. Ovaj je samo snuždeno spuštio glavu i šuti.

DJEČAK: Uzalud vam je. Vi nemate pojma koje su prednosti Zelene Zemlje. Sve je bijelo. Noć im je tamo potpuno crna, ali sa zvijezdama, a more je plavo. Svakih nekoliko godina imaju bljeskove vatre iznad horizonta. To je polarna svjetlost. Osim toga: malo ljudi. Malo pokvarenosti. Nema gripe.

DEBELI: Malo uvjeta za život.

DJEČAK: Možda ipak bude dovoljno. Barem više nego ovdje. Osim toga, neka od najboljih bića već su tamo. Ptice, ribe, medvjedi. Maca mi je rekla, mnogo njenih prijatelja žive ondje i sasvim su sretni.

DEBELI: Vi, znači, ne vjerujete u razvitak i budućnost ove zemlje?

DJEČAK: Nažalost, ne. Ni uz najbolju volju. Ni u njen opstanak. Procijenili smo da su nam... Veći su nam izgledi u ledenoj pustoši.

Baka zatetura. Sjeda hvatajući se za srce. Hropće, hvata dah kao da će istoga trenu svisnuti. Dječak se prestraši.

DJEČAK: Bako!

BAKA (*vapi*): Slabo mi je... Pomozite. (*Hvata se za srce.*) Mislim da umirem. To je to.

DJEČAK: Draga bakice!

Dječak poskoči na noge, pokuša se nekako angažirati oko nje.

DJEČAK (*Debelom*): Zaboga, pomozite.

BAKA (*krklja*): Sine... Pa ti ne znaš što činiš... (*Sigurnije.*) Ne, ne. To ne dolazi u obzir.

Dječak je još malo promatra, onda malaksalo sjeda. Shvativši njezinu igru, gleda u Baku s hladnim prezirom.

BAKA: Pa je l' vi to vidite? Recite mu nešto.

DEBELI: Kao da današnja mladež ikog išta pita.

BAKA (*pribere se*): Ne. Pitat će on mene i... odgovor će biti ne. Ja ću mu to zabraniti. Štoviše, ja ću to onemogućiti.

DEBELI: Ma kako, draga gospodo?

BAKA: On to ne smije... Ne može... On ima urođene bolesti... Tjelesnu manu...

DJEČAK (*izgubi živce*): Bako, daj ne seri. (*Debelom.*) Vidite sad kako ona meni...

BAKA (*zavapi*): Dijete moje!

DJEČAK (*pobjesni*): I nemoj ti meni dijete! Što stalno – dijete, dijete?! Nisam ja tvoje dijete! Reći ću ti što je bilo... Onda, kad si me pitala, s kim sam to izašao... Maloprije...

BAKA: Ma nije važno. To je bilo prije... hiljadu godina!

DJEČAK: Nije to bilo prije hiljadu godina. To je bilo jučer. I danas.

BAKA (*odmahuje*): Pusti. Što je to jučer, što je to danas...

DJEČAK (*ne sluša je*): I istina je. Bio sam jučer s njom vani. Cijeli cjelcati dan... Sve vrijeme provodimo zajedno, kad god je to moguće. Jedno bez drugog ne možemo živjeti. (*Odlučno gleda baku i čeka njezinu reakciju.*) Jesi li me razumjela?! Evo, priznajem ti, jesi li sad zadovoljna?!

BAKA (*hvata se za srce, zamuckuje*): S curom! Znači, ti stvarno imaš curu?! Mislila sam sa se Debeli samo šegači. (*Gleda unezvijereno u jednog pa u drugog.*) Znaš, oni to često nama sirotinji. Iz zabave, iz puke objesti.

DEBELI: Gospodo, pogledajte već jednom. Mislite da je i meni svejedno? Ali što mi tu možemo.

BAKA (*pobjesni*): Tako ti svojoj baki!

Baka skoči na noge i nasrne na Dječaka. Ovaj joj bježi oko stola.

BAKA: Kunem se, zadavit ću te golim rukama!

DJEČAK (*prkosno*): Da. Imam curu. I to je njegova kćer. Evo ti, iz kojih usta. Sad sve znaš...

Baka se saplete o stoličicu, nakratko izgleda da će se srušiti, ali se ipak održi na nogama. Želi ponovno nasrnuti na unuka, ali samo ostane obamrlo stajati.

BAKA (*bespomoćno šireći ruke*): Tako... O, nemogući živate! Ja više nemam unuka. (*Osvrće se.*) Dome moj nesretni! (*Zidu.*) Petre... Stijeno moja roditeljska, čuješ li ti ovo? On govori o ljubavi...

DEBELI: Gospodo, vi pretjerujete.

DJEČAK: Bako, ti ne znaš o čemu govoriš... Tvoj život je bio takav, da ti ne poznaješ... te osjećaje.

BAKA (*uvrijedeno*): Je li? Ja ne poznajem? Ma nemoj.

Dok je ovo govorio, Baka je, sita svega, skinula ogrtač, pregaču, maramu. Rasproste je i dugo gleda u nju.

BAKA: Strašni sude, dođi.

Ostala je samo u crnini. Bez tih viškova na sebi, izgleda kao preobražena. Vitka figura, blijedo izvanvremensko lice i sijeda kosa skupljena na zatiljku u malu punđu otkrivju skriveno dostojanstvo. Ipak, lice joj otkriva nemir. Debeli je zapanjeno pogleda i ušuti. Baka duboko uzdahne, zamisli se i dugo šuti.

BAKA: Kad biste vi samo znali... (*Ogorčeno i potreseno.*) Vi mislite da i ja jednom nisam bila mlada, voljela... Da se nisam nadala, sanjala... Bila željena i... sama željena.

DJEČAK: Do danas bih rekao da nisi.

DEBELI: Ne pokazujete previše osjećaja, usuđujem se primijetiti.

BAKA: E, pa nije tako. (*Uzdahne.*) I ja sam bila mlada. I ja sam jednom nosila vrpce u kosi i knjige pod rukom i... vjerovala u dobrotu i ljepotu priča. U njima sam pronalazila objašnjenje svih tih... misli i osjećaja... i to je bio melem za moju dušu. (*Obori glavu.*) I ja sam stajala pred ogledalom i namještala svilene naramenica. Dodirivala sam svoje mlado lice, rame na i grudi koje su bubrile. Kad sam se zaljubila... kao zora su rudjeli moji obrazi. Da. I ja sam bila željena i ja sam bila voljena. (*Podiže glavu. Čeka, netremice promatrajući njih dvojicu.*) I onda bila ostavljena.

Šute. Dječak i Debeli su napola zgroženi, napola potreseni.

DJEČAK: I onda si pobjegla od svijeta i sakrila se ovdje? Možda si se trebala... Barem nas ne bi nikad bilo. Ali ti si nastavila ovako živjeti. Zašto?

BAKA: To je bila moja kazna.

DEBELI: Hrabri ste, iako ste previše teški i ozbiljni. Previše očiti. Mnoge žene na vašem mjestu samo bi se preudale.

DJEČAK: Stvarno. (*Očajnički.*): Zašto se nisi jednostavno... preudala?

BAKA: S tvojim ocem pod srcem? Nemoguće. (*Nježno.*)
Prvo je bio sitan kao grašak, a onda je postao čitavo
moje tijelo.

DEBELI: I zato ste se pod crnu zemlju povukli...

DJEČAK: Djeda više nikad nisi vidjela?

BAKA: Izdajnički gad. (*Nabire usne.*) Radije bih da je ta
da umro nego što me je ostavio.

DEBELI: To je vrlo ružno. Sebično.

BAKA: Svejedno. Ali je moje.

*Šute. Tišina. Oglasi se Radio, ali suzdržanim umiruju-
ćim tonom.*

RADIO: "Lunjevu je bilo prijatno šetati usred te tišine,
punim grudima udisati slatke mirise lipa i cvijeća. I
u njemu je bilo sve tiho, spokojno, odmarao je dušu
i ništa nije razmišljao, osjećajući tek zadovoljstvo
usamljenosti, kakvu već odavno nije doživio..."

*Radio prestane. Dječak poskoči i pokušava ponovo
pronaći stanicu, ali ne uspijeva. Krčanje.*

DJEČAK (frustrirano): Evo ga. Ni to ne mogu... Baš kad
me nešto zanima.

DEBELI: O čemu ti...

DJEČAK: O Lunjevu.

DEBELI: Tko ti je sad to?

DJEČAK: Radioroman. Šuti. Ako to ne mogu slušati, ni
tebe ne želim više čuti...

*Sjedne. Kako je sjeo, Radio se istog trena ponovno
oglasi, ali je prijem loš. Dječak dolazi do njega i pažljivo
osluškuje.*

RADIO (*isprekidano uz puno šuma*): "... A kako ti ide s...
... Pljujem ja na podzemlje! Ni sam ne živim visoko
nad zemljom – turobno odgovori Lunjev – ...radoz-
nalo pogleda u njega... Kao da ni kod tebe nešto
nije... Lunjev ne odgovori. Mislio je da li da Jakovu
ispriča o Maši ili ne. Ali Jakov sam..."

*Radio zamukne. Dječak nervozno okreće dugmad,
udara po njemu. Bijesan je. Zgrabi ga s namjerom da ga
baci na pod, ali se Baka zaleti i spriječi ga, prilljepivši
mu pljusku.*

BAKA: Ostavi to! Još ćeš nešto potrgati!

DJEČAK (*držeći se za obraz*): Ali želio sam samo čuti...
(*Povlači se.*) O Lunjevu...

DEBELI: Nemoj, dječače. Smiri se. Znaš, ja imam troje

tvoje dobi... I strašne stvari rade, uglavnom... zato
što su nesmireni.

*Baka ih ne sluša, već bulji u radio. Njezin izraz sada
nije toliko zabrinut koliko zapravo pokazuje neku vrstu
tehničkog interesa.*

BAKA: Ponekad mislim da se na radiju javlja mačka.
(*Radosno.*) Naša maca. (*Ozbiljno.*) I još ponekad mi-
slim da su radio i mačka isto.

DEBELI: Kad i jesu. Sve je isto.

BAKA: Kako?

DEBELI: Tako.

BAKA: Ne pratim vas.

DEBELI: Velim, možete biti sretni. Imate svoj radio, ma-
cu. Dakle... I vi imate svog anđela, svog avatara.
Tako nešto. Vele.

BAKA: Nemamo mi nikoga.

DEBELI: O, imate, imate. Samo to ne priznajete.

BAKA: Zнала bih kad bi mi netko želio dobro. Već bih to
nekako osjetila.

DEBELI: Ja vam želim dobro. Vjerujte mi. Postanimo pri-
jatelji. Vodit ću vas na balove, vodit ću vas u najsku-
plje restorane. Odijevat ću vas u najskupljim duća-
nima. Kupovat ću vam unikatne toalete i mondene
šešire pa ćemo zajedno posjećivati derbije, kitit ću
vas zlatom i biserima...

BAKA (*smješka se, ali je još uvijek pomalo sumnjičava*):
Je l' se vi to meni možda... udvarate?

DEBELI: Kupit ću vam i novu pregaču na kojem će pisati
NEDJELJA, i bit će to, stvarno, za nas Vječita NED-
JELJA! Sve naše buduće svečanosti odvijat će se na
posvećenom prostoru, u hramu...

*Baka slegne ramenima i vrati se čačkanju po radiju,
iako se ispod brka smješka. Laskalo joj je. Nešto bi mu
odgovorila, ali se onda predomisli i uzme lavor s prl-
javom vodom.*

BAKA (*rezolutno*): Prestani. Dosta očijukanja. Kod mene
to ne prolazi. (*Dječaku.*) I ti... Da ti se... (*Traži pravu
riječ.*) Da ti se – ono – više nije ponovilo.

DJEČAK: Što?

BAKA: Znaš ti dobro što. S tom curicom.

DEBELI (*upada*): Ali ja vas ljubim, gospo!

BAKA (*sablaznjeno*): Evo ga, sad i on o ljubavi!

*Šute. Debeli joj se zavodnički osmjehuje, šarmira je.
To ne prolazi. Debeli se snuždi. Tužan je za umrijeti.*

PREMIJERE
MEĐUNARODNA
SCENA
ONI KOJI
DOLAZE...
AKTUALNOSTI
DRUGA
STRANA
VOX
HISTRIONIS
IZ POVIJESTI
TEORIJA
NOVE KNJIGE
DRAME

DEBELI: Ni šala više ne prolazi. (Čeka.) Dotaknite moju ruku.

BAKA (kolebajući se): Bojim se da opet smišljate neku podvalu.

DEBELI: Ne više. Htio sam, ali – eto – odlazi mi...

BAKA: Sumnjam. To nikad ne odlazi...

DJEČAK (*mršti se*): A što ti imaš toliko protiv nje?

BAKA: Protiv čega?

DEBELI: Ljubavi. Da. Stvarno. Što vi imate toliko protiv ljubavi?

BAKA: Ne želim da ponoviš sudbinu svog oca. (*Turobno.*) I ja sam jednom pogriješila. (*Dramatično.*) To poplavljuje i davi! To kida srce! (*Staloženi.*) To tebi ne treba. To ti ne želim pa čak... (*Oklijeva.*) Ni toj tvojoj fufici. Moraš znato da to... razara.

DJEČAK: Što je – to?

DEBELI: Što razara?

BAKA (*puna gorčine*): Ta vaša... ljubav.

Šute. Dječak dugo oklijeva.

DJEČAK (*sigurno*): Bojim se da te nikad neću poslušati. (*Skrušeno.*) Žao mi je. Neću moći.

BAKA: Ne vjerujem. Poslušat ćeš ti mene.

Debeli počne nadimati obraze, otpuhivati i uzimati zrak kao da se guši. Iznenada pomahnita. Ustaje i baulja po prostoriji.

DEBELI: Nije istina! Nije i ne smije biti tako! Nedjelja nedjelji! U hramu... U hramu... U hramu! U zraku. Pod zemljom i pod vodom. Na kobilici broda, na križu i na vrhu lopate... Pod morem, u visini i daljini eona, postoji biće koje nije... Koje nije... Ono je od Istočne Zvijezde. Platite mu... šalicu riže. Brinite se za njega. Zapalite mu koji štapić u hramu. (Slabo, gotovo jedva razumljivo.) NEDJELJA, NEDJELJA...

DJEČAK (*hvata se za glavu*): Ne opet, zaboga...

DEBELI: Ne... Ali... Pusti me... Ja se ne govorim... To se samo govori... (*Grca, poplavi u licu. Šapće.*) Zauštavi me. Čitav ću se izgovoriti. Pomozi mi. Ubij me. (*Zajeca.*) Zauštavi me nekako, molim te, ne želim do kraja nestati.

DJEČAK (*zaurla*): Dooosta!

Baci se na Debelog. Sruši ga. Izgledalo bi da se hrva ju, ali Debeli uopće ne pruža otpor. Debeli duši, nestaje ga. Dječak udara njegovom glavom o pod. Mlati ga i

pritom plače i Debeli se na koncu ipak smiri. Izgleda da ga je usmrtio. Sjeda do njega na pod, sasvim malaksao.

BAKA: Sine!

DJEČAK: Tako. Gotovo je.

BAKA: Što je bilo?!

DJEČAK: Šuti.

BAKA: Govori, molim te.

Baka mahnito počne raskrčivati krevet.

BAKA: Evo... Samo se ti meni odmori. Lezi u skvrčen položaj, kako voliš... Hajde...

Pomaže mu. Dječak se pridžže i premješta na krevet. Odsutno zuri pred sebe.

BAKA (*tiho*): Što je bilo?

Dječak šuti.

BAKA: No? Hoćeš li mi reći?

Čeka. Baka uopće ne obraća pozornost na Debelog koji nepomično leži na podu. Šute.

DJEČAK (*sjeda*): Ponekad se pitam ima li za nas nade?

BAKA (*onemoćalo, mrmlija*): Nema. Između vas su svjetovi... Čitavi svjetovi, odijeljeni ponorima.

DJEČAK: Nije istina. Držao sam je jednom u rukama i grlio je. (*Raznježeno, euforično.*) Grlio sam je! (*Suza mu klizne niz lice.*) I opet ću.

BAKA: Hoćeš, hoćeš.

DJEČAK (*otire suze s lica, za sebe*): Ne tiče me se što itko misli. Jučer sam joj htio reći... Na trenutak... (*Oklijeva.*) Oči moje... Kraljice svijeta koja letiš nebom... Radosti moja i ljubavi, smijem li samo na časak stati kraj tebe i stajati s tobom. I samo tako stajati. Eto, samo to sam joj htio reći. (*Sliježe ramenima.*) Ali što sad.

Dječak liježe u krevet i skvrči se u fetalni položaj. Siše palac.

BAKA (*oprezno i tiho, za sebe*): Hvala Bogu, izgleda da ipak ništa nije bilo...

Tog trena se pokrene i Debeli i malo odigne glavu s poda. Pogledava prema dječaku.

DEBELI (*s naporom*): Smiri se. (Čeka na odgovor, ali ga ne dobije.) Želiš li dalje doznati što je bilo s Lunjevom? (Čeka.) Ili pak... S druge strane, želiš li doznati što je bilo s tvojim životom?

DJEČAK: Prestani. Ne govori o meni.

BAKA: I ti šuti.

DEBELI: Nemojte tako, draga gospodo. Idemo ga malo osokoliti da živi.

Baka zausti nešto, ali odustane. Vrlo dugo šute i međusobno se ne gledaju. Baka snuždeno sjedi na svojoj stoličici, Dječak se pokrio po glavi. Možda spava. Debeli leži na podu podbočivši glavu i neujednačeno, ali opuštajuće diše.

BAKA: Eh, da je pojesti nešto.

Ne odgovaraju joj, ali čim je to izgovorila, izvana se začuje nježno, umilno, umirujuće grebanje po vratima. Baka se naglo diže sa stoličice.

BAKA: Hvala ti Bože, konačno naša maca. Sad ćemo nešto možda i pojesti.

Požuri otvoriti joj. Ulazi radnik i stavlja hranu na stol. Usput počinje s velikim pospremanjem.

KRAJ

